

Feilslått frarådning og glemte ord

Om UD's frarådning mot norsk næringsliv i Vest-Sahara og hvordan norsk Vest-Sahara-terminologi ble endret under FNs fredssamtaler

Av Erik Hagen

Tittel Feilslått frarådning og glemte ord - Om UD's frarådning mot norsk næringsliv i Vest-Sahara og hvordan norsk Vest-Sahara-terminologi ble endret under FNs fredssamtaler

Forfatter Erik Hagen

Utgivelse Rapport 1, 2011. Utgitt 17. juni 2011

Utgiver Framtiden i våre hender, Fredensborgveien 24 G, N-0177 Oslo

Ansvarlig redaktør Arild Hermstad

Prosjektstyrer Avdelingsleder/Fagsjef, Etikk og næringsliv, Pia A. Gaarder

Forsidefoto: www.vastsahara.net.

Kart, s. 15: Verdensmagasinet X

Framtiden i våre henders Norwatch-prosjekt setter søkelys på norsk næringsliv i Sør og undersøker norske bedrifters opptreden i utviklingsland. Spesielt ser vi på menneskerettigheter, arbeiderrettigheter, ytre miljø og standarder for helse, miljø og sikkerhet. I tillegg ser vi på norsk investerings-, eksport- og importetikk. Prosjektet er del av Etikk- og næringslivsavdelingen i Framtiden i våre hender.

Det oppfordres til å sitere og bruke opplysninger fra denne rapporten. Framtiden i våre hender oppgis som kilde.

Sammendrag

Lokket av rike fiskestammer, oljeengasjementer og shippingoppdrag, fortsetter norske selskaper å engasjere seg i Vest-Sahara. Det norske næringslivet bidrar til å finansiere okkupasjonen og gir legitimitet til de marokkanske kravene på området.

Regjeringens kritikk mot norsk næringslivsaktivitet i området tok til under statsminister Kjell Magne Bondevik i 2002, da et norsk seismikk-selskap hadde påtatt seg oppdrag med oljekartlegging i Vest-Saharas farvann. Rådet fra regjeringen var at norske selskaper skulle holde seg vekk, for ikke å støtte opp under den marokkanske anneksjonen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre har ved gjentatte anledninger sagt at Regjeringen har skjerpet denne frarådningen. Denne rapporten viser at dette er en sannhet med modifikasjoner.

Rapporten dokumenterer to forhold:

- Siden 2007 har UD talt med to tunger i frarådningspolitikken. Til Stortinget og til mediene *fraråder UD alt næringsliv i Vest-Sahara*. Men overfor næringslivet er tonen en annen. Frarådningen som er publisert på UD's nettsider er så tvetydig at selskapene selv kan tolke den til å bety at næringsvirksomhet i Vest-Sahara er uproblematisk, så fremt den er i "samsvar med lokalbefolkningens interesser". Skandalen rundt norsk fiskeoljeimport fra Vest-Sahara, som førte til NHO-presidentens avgang i 2010, ble ekstra kontroversiell på grunn av ulike tolkninger av UD's frarådningstekst. Selskaper som sier de har vært i kontakt med UD, hevder de aldri har blitt rådet til å holde seg vekk, stikk i strid med de "tydelige" rådene UD sier de gir.
- Fra høsten 2002 til høsten 2007 ble frarådningen konsekvent forklart med at man ikke ønsket å støtte den marokkanske okkupasjonen og anneksjonen av deler av det ikke-selvstyrte området Vest-Sahara. Denne rapporten viser at den grunnleggende Marokko-kritiske linjen – bevisst eller ubevisst – forsvant i 2007. Endringen skjedde under siste runde av fredssamtaler i Vest-Sahara til glede for den ene parten i konflikten, Marokko. Siden den gang har UD unnlatt å omtale de marokkansk-kontrollerte områdene av Vest-Sahara som 'okkupert' eller 'annektert', men utelukkende som 'en situasjon'.

Helt siden frarådningen ble publisert, og UD senhøstes 2007 endret sin ordbruk rundt Marokkos status i Vest-Sahara, har departementet blitt konfrontert med hvorfor de har endret sine formuleringer. Under en interpellasjonsdebatt i Stortinget 4. mai 2010 uttalte Støre at han ville foreta en ny gjennomgang av terminologien. UD's redegjørelse ble lagt fram for Stortinget 8. juni 2010, og konkluderer at det vil være uaktuelt å endre ordlyden på Vest-Saharas status.

Denne rapporten fra Framtiden i våre hender dokumenterer hvordan endringen da *allerede* var foretatt i det stille: departementet sluttet å kalle Vest-Sahara 'okkupert' og 'annektert' idet de publiserte sin frarådning høsten 2007. Fram til høsten 2007 brukte UD flittig ordene 'anneksjon' og 'okkupasjon' for å forklare statusen til de marokkansk-kontrollerte områdene av Vest-Sahara.

UD avviser overfor Framtiden i våre hender å klargjøre sin frarådningstekst, og avviser at det har skjedd en endring i norsk språkbruk i konflikten.

"Er uenig i at det foreligger noen inkoherens i UD's uttalelser i forhold til Vest-Sahara", skriver UD til Framtiden i våre hender, kort.

Rapporten inneholder utdrag fra alle kjente brev fra UD, alle Regjeringens innlegg i aviser som nevner konflikten, alle UD-uttalelser til Stortinget, alle Regjeringens taler/presentasjoner som har omfattet Vest-Sahara, samt samtlige uttalelser til pressen der Regjeringen har blitt spurt om statusen til området eller om frarådningspolitikken – fra 2002 til 2011.

Rapporten viser at i de 40 tilfellene hvor Regjeringen uttaler seg om konflikten fra 2002 til høsten 2007, har de samtidig benyttet ordene 'okkupasjon' eller 'anneksjon' ved hele 23 anledninger. Dette utgjør nesten samtlige tilfeller hvor det var naturlig å omtale den folkerettslige statusen til Marokko-kontrollerte områdene av Vest-Sahara.

"UD har gitt veldig tydelig uttrykk for det rådet vi har om å avstå fra næringsengasjement i Vest-Sahara. Det er både blitt kommunisert på den norske regjeringens nettsider, og direkte til representanter for enkeltfirmaer. [...] Fra Utenriksdepartementets side har man vært helt tydelig i å fraråde næringsengasjement i Vest-Sahara"

Utenriksdepartementet, 10. mars 2010

"Da det begynte på blåse rundt dette i fjor, sa UD til mediene at 'Vi har gitt et tindrede klart råd'. Men rådet de hadde gitt oss var tindrende uklart. Norske myndigheter var ikke i stand til å svare oss".

Norsk selskap involvert i fiskeoljehandel, 2010

Innhold

1.	Feilslått frarådning	5
1.1.	Utenriksdepartementets myte: "Vi har skjerpet frarådningspolitikken"	5
1.2.	Frarådningen "lanseres"	6
1.3.	Feilene i UD's frarådningspolitikk	7
1.4.	Kaoset i fiskeoljen	9
1.5.	Forklaringen forsvant	12
2.	De glemte ordene	14
2.1.	Utvanningen av terminologi: høsten 2007	14
2.2.	UD til Stortinget, 8. juni 2010	16
2.3.	Hvorfor endringen?	18
3.	UD kommenterer	19
4.	Konklusjon og anbefalinger	20
4.1.	Inkoherens, og brudd med norsk politisk opinion	20
4.2.	Framtiden i våre hender anbefaler Utenriksdepartementet	21
4.3.	Framtiden i våre hender anbefaler Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen	22
	VEDLEGG 1: Regjeringens Vest-Sahara-uttalelser fra 2002 til 2011.	23
	VEDLEGG 2: Utenriksdepartementet kommenterer	35

1. Feilslått frarådning

1.1. Utenriksdepartementets myte: "Vi har skjerpet frarådningspolitikken"

"Som representanten er kjent med, skjerpet denne regjeringen henstillingen til norsk næringsliv angående virksomheten i Vest-Sahara. Norge fraråder nå næringsvirksomhet i området," uttalte Utenriksminister Jonas Gahr Støre i Stortinget 4. mai 2010¹.

Påstanden om at UD har skjerpet frarådningspolitikken gjentas som et mantra av UD når de snakker om Vest-Sahara-konflikten. Framtiden i våre hendes gjennomgang viser at påstanden om en innskjerping er en sannhet med store modifikasjoner. Den sterke, utvetydige frarådningen som Utenriksministeren jevnlig nevner i Stortinget er nemlig ikke i tråd med hva UD i praksis kommuniserer overfor norsk næringsliv.

Mye tyder på at UD siden 2007 har operert med to forskjellige frarådningspolitikker parallelt. Hva Støre sier til Stortinget er den sterkeste frarådningen. Formuleringen gir inntrykk av at det etterlates ingen tvil om at selskapene bør holde seg ute av territoriet.

"Vi fraråder handelen med Vest-Sahara, og det i seg selv er et ganske sterkt signal. Vår holdning er at vi ikke lar det etterlate noe tvil om betenkelighetene ved dette når vi blir spurt", sa leder av UD's rettsavdeling, Rolf Einar Fife til Framtiden i våre hendes Norwatch-prosjekt i juli 2007².

"Fra Utenriksdepartementets side har man vært helt tydelig i å fraråde næringsengasjement i Vest-Sahara. Det er både blitt kommunisert på den norske regjeringens nettsider, og direkte til representanter for enkeltfirmaer", sa UD-kommunikasjonsrådgiver Kjetil Elsebutangen til svenske SVT i fjor vår³.

Men den "helt tydelige" frarådningen viser seg i praksis å ikke være særlig tydelig.

For samtidig med at Regjeringen sier at selskapene bør holde seg vekk, finnes det altså en annen, parallell, frarådningspolitikk som er langt svakere – og hvor UD kan tolkes å gi grønt lys for å drive næringsliv i Vest-Sahara under betingelse av at det kommer lokalbefolkningen til gode. Flere selskaper hevder nettopp at næringslivet i Vest-Sahara kommer befolkningen til gode og at de derfor handler i god tro. Denne rapporten viser at det er UD selv som har åpnet for denne tvetydige tolkningen.

I 2007 offentliggjorde UD på sine nettsider det som skulle bli deres frarådningspolitikk overfor Vest-Sahara. Teksten brukes som referansepunkt av norsk UD i kontakt med selskapene, men er imidlertid så tvetydig at den kan tolkes i alle retninger av norske bedrifter. Sett under ett virker den offisielle norske politikken etter 2007 mer inkohærent enn den var i årene fra 2002 til 2007.

---

¹ Interpellasjon, Stortinget, 4. mai 2010, http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/svar_stortinget/sporretime/2010/vestsahara_debatt.html?id=603954.

² Framtiden i våre hender (Norwatch), "Fosfathandel med folkerettskomplikasjoner", 6. juli 2007: <http://www.norwatch.no/2007070621/vestsahara/regelverk/fofathandel-med-folkerettskomplikasjoner.html>

³ SVT Uppdrag Granskning, 10. mars 2010.

Departementets forsida

Aktuelt

Tema

- ▶ Europapolitikk
- ▶ FN
- ▶ Folkerett
- ▶ Fred og forsoning
- ▶ Handelspolitikk
- ▶ Humanitært arbeid
- ▶ Menneskerettigheter
- ▶ Nordområdene
- ▶ Norge i Afghanistan
- ▶ Norgesfremme og kultursamarbeid
- ▶ Norgesprofilering og omdømme

Du er her: regjeringen.no / [Utenriksdepartementet](#) / [Tema](#) / [Norgesfremme og kultursamar...](#) / [Fremme av norsk næringsliv](#) / [Vest-Sahara](#)

Vest-Sahara

Norske myndigheter støtter FNs generalsekretærs innsats for en politisk løsning på situasjonen i Vest-Sahara. FNs Sikkerhetsråd forutsetter at en politisk løsning må innebære selvbestemmelsesrett for folket i Vest-Sahara, og har oppfordret partene til direkte forhandlinger uten forhåndsbedingungen.

Norge mener at det internasjonale samfunn bør stå samlet i sitt press på partene for å nå en politisk løsning. Norske myndigheter ser internasjonal opplutning som en forutsetning for å innføre sanksjoner på næringslivsengasjement i Vest-Sahara.

Norge ser det som viktig å avstå fra handlinger som kan utlegges som en legitimering av situasjonen i Vest-Sahara. For å forhindre handel, investeringer, ressursutnyttelse og andre former for næringsvirksomhet som ikke er i samsvar med lokalbefolkningens interesser og følgelig kan være i strid med folkeretten, fraråder norske myndigheter slike aktiviteter.

September 2007

Denne frarådningen ligger ute på Regjeringens hjemmesider. Konklusjonen er åpen for flere tolkninger. Teksten kan leses som at UD utelukkende "fraråder aktiviteter som er i strid med lokalbefolkningens interesser".

1.2. Frarådningen "lanseres"

Da UD i 2007 publiserte sin frarådning mot engasjement i Vest-Sahara på www.regjeringen.no, hadde Norge allerede i fem år tilrådd norske selskaper å holde seg vekk fra området.

Politikken om at norske selskaper bes å holde seg ute av Vest-Sahara, ble lansert av Utenriksminister Jan Petersen i Stortinget i 2002⁴. Foruten ved én anledning, der de involverte selskapene i 2002 ble kontaktet om den norske holdningen⁵, har UD's holdning alltid vært å formidle Norges holdning til de selskapene som har valgt å kontakte UD for råd⁶.

I 2006 utarbeidet UD en ny intern vurdering, og endret ordlyden fra å "anbefale" selskaper å ikke etablere seg i Vest-Sahara, til å bruke ordet "fraråde"⁷. Opptappingen var i tråd med holdningen til Arbeiderpartiet: "Vest-Sahara er fortsatt under marokkansk okkupasjon. [...] Før konflikten er løst må ikke norske kommersielle aktører drive virksomhet i de okkuperte områdene", uttalte Arbeiderpartiets landsmøte i april 2005.⁸

"Vest-Sahara er fortsatt under marokkansk okkupasjon. [...] Før konflikten er løst må ikke norske kommersielle aktører drive virksomhet i de okkuperte områdene"

Arbeiderpartiets landsmøte, april 2005.

Vest-Sahara er en konflikt de færreste innen norsk næringsliv på dette tidspunktet hadde hørt om. Med jevne mellomrom hadde norske selskaper blitt tatt på fersken i området, men sakene ble aldri slått særlig stort opp i norske medier. Når selskapene fram til midten av 2000-tallet ble konfrontert med at de opererte i strid med UD's anbefalinger, var det flere som uttrykte sin overraskelse.

"Hvor er det annonsert at det frarådes å drive næringsvirksomhet i Vest-Sahara? Jeg har nå vært

⁴ Utenriksminister Jan Petersen i Stortinget, 25. nov. 2002, <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=25729>

⁵ Brev fra Utenriksdepartementet til TGS-Nopec og Norske Maritime Eksportører, 5. des. 2002, http://www.vest-sahara.no/files/doc/Brev_fra_ambRabat_til_TGS_05.12.02.doc

⁶ Det finnes ingen tegn i postjournaler på at UD siden 2002 har kontaktet norske selskaper som bryter frarådningen. I epost til Framtiden i våre hender 9. mai 2011 svarer ikke UD på spørsmålet om UD har kontaktet norske selskaper siden 2002. http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/ud-fivh_vest-sahara-uttalelse_09052011.pdf

⁷ Intern UD-vurdering, foretatt 18. oktober 2006, ref. e-post fra Midtøstenseksjonen i Utenriksdepartementet til Rederiforbundet, 27.06.2007. <http://www.vest-sahara.no/index.php?cat=83&art=1538>

⁸ Arbeiderpartiets landsmøte, 2005. <http://arbeiderpartiet.no/Aktuelt/Nyhetsarkiv/Internasjonale-spoersmaal/Vil-presse-Marokko>

inne på UD's hjemmesider for å finne noe om Vest-Sahara-frarådningsen, men finner ingen ting", sa daglig leder i rederiet Eimskip-CTG til Framtiden i våre hendes nyhetstjeneste Norwatch sommeren 2007⁹. Norwatch hadde akkurat avslørt ett av hans skip på besøk i de okkuperte områdene.

Da Norwatch konfronterte UD's kommunikasjonssjef med at selskaper ikke hadde hørt om noen frarådning, ytret UD-talsmannen sin forundring, og henviste til uttalelser på Regjeringens hjemmesider som forteller at Vest-Sahara er okkupert, og hvor det kommer fram at Finansdepartementet hadde ekskludert et selskap fra Oljefondet på grunn av støtten til okkupasjonen. Uttalelsen han henviste til beskriver et amerikansk selskaps oljeleting utenfor det okkuperte Vest-Sahara som "et særlig grovt brudd på grunnleggende etiske normer blant annet fordi dette kan bidra til å legitimere Marokkos suverenitetskrav og dermed undergrave FNs fredsprosess".¹⁰

Talsmannen stusset også over at UD's frarådning mot næringsliv i Vest-Sahara ikke allerede var blitt publisert. Få timer senere, 12. september 2007, la UD ut teksten på sine hjemmesider. Men teksten var svært annerledes det som UD fram til da hadde uttalt både internt og til offentligheten. Frarådningsen konkluderer med dette avsnittet:¹¹

"Norge ser det som viktig å avstå fra handlinger som kan utlegges som en legitimering av situasjonen i Vest-Sahara. For å forhindre handel, investeringer, ressursutnyttelse og andre former for næringsvirksomhet som ikke er i samsvar med lokalbefolkningens interesser og følgelig kan være i strid med folkeretten, fraråder norske myndigheter slike aktiviteter".

Som vi skal se, inneholdt teksten to betydelige avvik fra tidligere uttalelser. For det første er den ikke i tråd med en tidligere FN-vurdering som Norge har støttet seg på. For det andre grunngår ikke UD frarådningsen med at Vest-Sahara var okkupert eller annektert, noe som hadde vært norsk praksis fram til da. I en oppfølgingssamtale samme dag som frarådningspolitikken ble publisert, nevnte Norwatch avvikene i frarådningsen overfor UD¹² – uten at de ble korrigert. Uklarhetene på Regjeringens hjemmesider har stått seg til i dag, noe som fikk store konsekvenser under fiskeoljesaken i 2010.

1.3. Feilene i UD's frarådningspolitikk

UD har flere ganger påpekt at de bygger sin frarådning på en vurdering som FNs juridiske kontor skrev for Sikkerhetsrådet i 2002. FN-teksten er en milepæl i den internasjonale forståelsen av naturressursaktiviteter i Vest-Sahara, og trekker på hvordan liknende territorier har blitt behandlet ifølge folkeretten tidligere. Men UD's frarådningsstekst er svært annerledes fra FN-teksten – og langt svakere. Utenriksdepartementet, som ellers hevder å følge FNs terminologi i Vest-Sahara-saken¹³, følger *ikke* FNs terminologi i frarådningssteksten som ligger publisert på UD's hjemmesider. Tvert imot.

FN-sekretariatets konklusjon fra 2002 var at "hvis ytterligere uforskning eller utvinningsaktiviteter fortsetter uten å ta hensyn til interessene og ønskene til folket i Vest-Sahara, vil de være i strid med

⁹ Intervju med Hans Martin Iversen, daglig leder, Eimskip-CTG, i Framtiden i våre hender (Norwatch), 7. juli 2007. "Ny Vest-Sahara-transportør: UD informerer ikke": <http://www.norwatch.no/2007070738/vestsahara/shipping/ny-vest-sahara-transportor-ud-informerer-ikke.html>

¹⁰ Finansdepartementet, 6. juni 2005, Pressemelding, "Første selskap utelukket fra Petroleumsfondet" <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fin/Nyheter-og-pressemeldinger/2005/forste-selskap-utelukket-fra-petroleumsf.html?id=256344>

¹¹ Utenriksdepartementet, 12. sept 2007, "Vest-Sahara" <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/norgesfremme-og-kultursamarbeid/norges-omdomme/vest-sahara.html?id=480822>

¹² Samtale 12. sept. 2007 med UD-talsmann Tor-Henrik Andersen.

¹³ Jfr. Brev fra Utenriksminister Støre til Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé, 15. juni 2010. http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/andre/brev/brev_til_stortinget/2010/Brev-om-Vest-Sahara-og-begrepsbruk.html?id=608963

folkerettens prinsipper¹⁴.

I frarådningsen på UDs hjemmesider er det to store avvik i forhold til sentrale premisser som FN-konklusjonen er bygget på.

For det første sammenblander UD frarådning de to vidt forskjellige begrepene 'folk' ('people') og 'befolkning' ('population'). I frarådningsteksten benytter UD begge de to vidt forskjellige begrepene i samme korte uttalelse. Etter først å ha korrekt

påpekt at det er 'folket' i Vest-Sahara som har selvbestemmelsesrett, har UD i den avgjørende konklusjonen benyttet termen 'befolkning', noe det ikke er dekning for i FN-teksten. Ved å unnlate å bruke termen 'folk' i frarådningens konklusjon, åpner norsk UD for at det er tilstrekkelig for norsk næringsliv å ta hensyn til *hele befolkningen* – inkludert til bosetterne på det okkuperte området. Dette er altså *ikke* det samme som innholdet i FN-vurderingen fra 2002.

Også i Utenriksministerens innlegg i Stortinget 4. mai 2010 sammenblandes de to termene folk og (lokal)befolkning tilsynelatende ukritisk¹⁵.

– Ordene 'lokalbefolkning' og 'folk' er to vidt forskjellige ting. Det er uten tvil det saharawiske folk ('peoples'), ikke lokalbefolkningen ('inhabitants'), som må tjene på dette, har folkerettsekspert og førsteamanuensis ved Diakonhjemmet Høgskole, Hans Morten Haugen uttalt til Framtiden i våre hender¹⁶.

Haugen viser til de årlige FN-resolusjonene om 'Economic and other activities which affect the interests of the peoples of the Non-Self-Governing Territories'. Han påpeker at det framgår klart at det er det ikke-selvstyrte folket – og ikke bosetterne – som er gitt eiendomsrett til ressursene og at det er deres ønsker og interesser som skal sikres.

Det andre avviket fra FN-sporet, er at UD har utelatt den sentrale termen 'ønsker'. Retten til

Mediestormen om fiskeoljen

Framtiden i våre henders nyhetstjeneste Norwatch skrev allerede i 2006 om norsk import av fiskeolje fra okkuperte Vest-Sahara til Norge. Importen ble gjort av GC Rieber fra Kristiansund.

Norwatch skrev hvordan importøren hevdet skipene kom fra Marokko idet de ankom Norge, mens de *egentlig* kom Vest-Sahara. Ett av skipene (nedenfor) ble fanget opp av et britisk webkamera på vei til det okkuperte området i oktober 2005, før den returnerte til Kristiansund med full last.

Handelen har vært på rundt 100 millioner kroner årlig. Den importerte oljen ble brukt til Omega 3-produksjon for norske helsekostprodukter, og til fiskefôr for Ewos, et datterselskap av det statlige norske oppdrettsselskapet Cermaq.

I 2008 ble lederen av Rieber-konsernet, Paul-Christian Rieber, president av NHO. Da spørsmålet om Vest-Sahara-import nådde svenske og norske landsdekkende medier i 2010, endte saken med at Rieber trakk seg fra sitt verv. Skandalen gjaldt både at GC Rieber brøt UD's frarådning mot Vest-Sahara-handel, og at de skal ha brutt norske tollregler.

¹⁴ "...if further exploration and exploitation activities were to proceed in disregard of the interests and wishes of the people of Western Sahara, they would be in violation of the principles of international law". Brev fra FNs undergeneralsekretær for juridiske saker til Sikkerhetsrådet, 29. januar 2002, www.arso.org/Olaeng.pdf

¹⁵ "FNs sikkerhetsråd forutsetter at en politisk løsning må innebære selvbestemmelsesrett for *folket* i Vest-Sahara, og har oppfordret partene til direkte forhandlinger uten forhåndsbetingelser. Dette er krav vi støtter. [...] Norges konsekvente linje er å støtte FNs sikkerhetsråds krav om å muliggjøre vilkårene for selvbestemmelsesrett for *befolkningen* i Vest-Sahara." Vår kursivering. Utenriksminister Jonas Gahr Støre under interpellasjon i Stortinget, 4. mai 2010 http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/svar_stortinget/sporretime/2010/vestsahara_debatt.html?id=603954

¹⁶ Framtiden i våre hender (Norwatch), 19. mars 2010. "NHO-president ber Veritas ignorere UD's politikk" <http://www.norwatch.no/201003191411/vestsahara/import/nho-president-ber-veritas-ignorere-uds-politikk.html>

selvbestemmelse for saharawiene, som er nedfelt i mer enn 100 FN-resolusjoner og bekreftet av Den internasjonale domstolen i Haag, gjelder nettopp å lytte til *ønskene* til folket fra Vest-Sahara. Denne konsultasjonsretten gjelder for saharawiene både over territoriet Vest-Sahara og for naturressurser på territoriet deres. Norge har alltid vært tydelige på saharawienes rett til selvbestemmelse, og i flere sammenhenger både før og etter frarådningen ble publisert har UD inkludert dette sentrale ordet. "Ifølge folkeretten kreves det at utnyttelse av ressurser i slike områder må skje i samsvar med lokalbefolkningens (sic) ønsker og interesser", uttalte Støre i Stortinget 4. mai 2010.¹⁷ Blant annet skal slik virksomhet utøves i tråd med den berørte befolkningens (sic) ønsker og interesser, og på en måte som kommer dem til gode", sa Utenriksministeren i Stortinget 3. mars 2011.¹⁸ Men likevel er saharawienes 'ønsker' fraværende i frarådningspolitikken som er publisert på UD's hjemmesider.

Kombinasjonen av de to feilene blir monumental. Konklusjonen kan tolkes som at et selskap bare trenger å ta hensyn til *interessene til befolkningen* i Vest-Sahara – og ikke lytte til *ønskene til de opprinnelige saharawiene*.

Teoretisk sett, det eneste et selskap i dag trenger å gjøre for å kunne påstå å arbeide i tråd med UD's retningslinjer, er å sannsynliggjøre at de bidrar til sysselsetting i Vest-Sahara – uavhengig av hvem disse ansatte er – og uavhengig av hva det saharawiske folk mener om det.

Forskjellen mellom å *fraråde alt næringsliv* i Vest-Sahara, som UD til stadighet gjentar i Stortinget – og at de kan tolkes å *godta alt næringsliv for lokalbefolkningen i Vest-Sahara, inkludert marokkanske bosettere*, som kan leses ut fra frarådningspolitikken på UD's hjemmesider, kunne ikke vært større.

Som vi skal se, er ikke dette teoretiske spissfindigheter. Teksten etterlater en åpning som selskapene både blir forvirret av, og som de benytter til fulle.

1.4. Kaoset i fiskeoljen

"Vi har handlet med Vest-Sahara fordi [...] vi har kunnet gjøre det på en måte som etter vår oppfatning har vært i tråd med lokalbefolkningens interesser", uttalte tidligere NHO-president Paul Christian Rieber til NRK Dagsrevyen¹⁹.

Hans selskap hadde importert fiskeolje fra de okkuperte områdene for flere hundre millioner kroner det siste tiåret. Riebers tolkning var en utledning av frarådningsteksten på UD's hjemmesider. I 2010 ble det en mediestorm rundt Rieber-konsernets kontroversielle import, både knyttet til tolkningen av frarådningsteksten og om hvorvidt de hadde fulgt norske tollregler eller ikke.

Selskapet, GC Rieber Oils, har flere ganger sagt at de hadde fått grønt lys fra UD:

"Tilbakemeldingene har vært at man ikke ser at GC Rieber Oils har opptrådt i strid med norske myndigheters anbefalinger."²⁰ "Det generelle rådet fra UD er å holde seg unna all økonomisk samkvem som ikke kommer lokalbefolkningen til del. Vi har løpende og tett dialog med lokalbefolkningen for å forsikre oss om at vår virksomhet kommer lokalbefolkningen til del. Og det vet vi at den gjør."²¹

¹⁷ Interpellasjon, Stortinget, 4. mai 2010, http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/svar_stortinget/sporretime/2010/vestsahara_debatt.html?id=603954

¹⁸ Utenriksminister Jonas Gahr Støre i Spørretimen, 3. mars 2011 <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=49558>

¹⁹ NRK Dagsrevyen, 22. april 2010 <http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/210467/>

²⁰ Brev fra GC Rieber til EWOS, 12. juni 2009

²¹ Epost fra administrerende direktør Arne Alnæs i GC Rieber til NRK, 16. mars 2010, <http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7039472>.

Ett av selskapene som var involvert i handelen, men som ikke ønsker å stå fram offentlig med kritikk, uttrykker følgende til Framtiden i våre hender:

"Da det begynte på blåse rundt dette i fjor, sa UD til mediene at 'Vi har gitt et tindrede klart råd'. Men rådet de hadde gitt oss var tindrende uklart. Norske myndigheter var ikke i stand til å svare oss om det var i tråd med lokalbefolkningens interesser eller ikke – og da var ikke vi i stand til å gjøre det heller".²²

EWOS, GC Riebers kunde, sier at UD ikke frarådet noen ting da de henvendte seg for råd. Dette skrev selskapet da mediestormen var på det verste:

"Det har i den senere tid framkommet påstander om at kjøp av fiskeolje fra dette området er i strid med norske myndigheters anbefalinger. EWOS har derfor foretatt en grundig fornyet vurdering av kjøpet, innhentet eksterne juridiske råd og hatt kontakt med Utenriksdepartementet om saken. EWOS har ikke fått konkrete råd om å avvikle handelen, men har heller ikke fått tilstrekkelig godtgjort at handelen er i tråd med norske myndigheters anbefalinger".²³

Det var etter at Framtiden i våre hendes nyhetstjeneste Norwatch avslørte at et annet delvis statseid selskap, Yara, hadde importert fosfat fra Vest-Sahara, at Cermaq første gang gjennomgikk etikken ved importen. To år før fiskeoljesaken eksploderte i norske medier, kontaktet Ewos sin leverandør for å få svar:

"Vi vurderte det som greit, fordi vi mente at det kom lokalbefolkningen til gode. Vi fikk også gjentatte forsikringer fra GC Rieber Oils om at importen var klarert med norske myndigheter. [...] Vi har hele tiden ønsket å handle i tråd med UD's retningslinjer. Det er klart det er ubehagelig at det vi har trodd ikke lenger kan godtgjøres å være slik. Vi avsluttet denne handelen da vi forsto det", sa Geir Isaksen, som både er konsernsjef i Cermaq og styremedlem i Ewos.²⁴

Se også Dagbladet, 10. april 2010, "Gir etter for laksepress", <http://www.dagbladet.no/2010/04/10/nyheter/miljo/politikk/oppdrett/fiskeri/11209933/>:

"GC Rieber har tolket UD dithen at virksomheten var i orden fordi de mener den har vært i samsvar med lokalbefolkningens interesser. Men overfor Dagbladet i et intervju før påske ga UD klart uttrykk for at dette er en feiltolkning."

²² Intervju, 26. januar 2011

²³ EWOS, Pressemelding, "EWOS avslutter kjøp av fiskeolje fra Marokko og Vest-Sahara", 9. april 2010: <http://www.ewos.com/portal/wps/wcm/connect/EwosNorway/no/frontpage/nyheter/ewos+avslutter+kjop+av+fiskeolje+i+marokko+og+vest+sahara>

²⁴ Aftenposten, "Jeg har vondt for å tro at Rieber har ført oss bak lyset", 26. april 2010: <http://www.aftenposten.no/okonomi/innland/article3622757.ece>.

Cermaq sier til FIVH at de selv ikke kontaktet norske myndigheter i forbindelse med sin 2008-gjennomgang. Intervju, Cermaq, 26. januar 2011.

"Vi har oppfattet at UD kunne ha en annen oppfatning enn det som har vært vår tolkning tidligere. Vi har fått en økt forståelse for UD's tilråding og det gjør at vi avviker handelen", uttalte hans kollega Peter Hagen²⁵.

Informasjonsdirektør i Cermaq, Lisa Bergan, var selv tilstede på møtet med UD da det blåste opp til storm rundt selskapets innkjøp av fiskeolje. Fram til da hadde Cermaq stolt på importør GC Riebers forsikringer om at de hadde avklart importen med norske myndigheter. På UD-møtet ville Cermaq ha klargjort om deres innkjøp var i tråd med frarådningen eller ikke.

"Ikke én gang i løpet av vårt møte kommuniserte regjeringens representanter at vi måtte avslutte våre innkjøp fra Vest-Sahara. Og i etterkant, da mediene og organisasjonene framstilte det som om Cermaq gikk i mot regjeringens 'tydelige' frarådning, bidro ikke regjeringen til å 'korrigere' den oppfatningen", sier Bergan²⁶.

Det er flere eksempler på at departementet i sin kontakt med næringslivet har unnlatt å gjøre rede for den "tydelige" frarådningen som det uttrykkes til mediene.

Da norske medier våren 2010 daglig satte 'Rieber-saken' på sine forsider, fikk DNV i

oppdrag av GC Rieber å reise til Vest-Sahara for å slå fast om deres virksomhet i Vest-Sahara hadde en positiv effekt for saharawiene. Selv om DNV aldri fikk reist til Vest-Sahara før oppdraget deres ble kansellert, rakk de imidlertid å be UD om en vurdering av om selve research-oppdraget

Fram til høsten 2007 var frarådningen forklart med at man ikke ønsket å støtte opp under Marokkos illegitime krav på Vest-Sahara. Men termene om 'okkupasjon' og 'anneksjon' ble skrellet vekk fra UD's retorikk høsten 2007, midt under fredsforhandlingene mellom Marokko og Polisario. Slik lød Regjeringen fram til 2007:

- "vil søke å unngå offentlig norsk opptreden **som kan tas til inntekt for et bestemt utfall av FNs meklingsprosess eller anerkjennelse av okkupasjonen**" (2002)
- "Inntil den pågående meklingsprosess i regi av FN munner ut i en endelig fastsettelse av Vest-Saharas status, vil norske offentlige myndigheter ikke opptre på en måte **som kan tas til inntekt for et bestemt utfall av FNs meklingsprosess eller bli utledet som norsk anerkjennelse av marokkansk suverenitet over Vest-Sahara**" (2002)
- "Det er viktig å unngå **opptreden som kan tas til inntekt for et bestemt utfall av meklingsprosessen eller anerkjennelse av okkupasjonen**" (2003)
- "Det er viktig for oss at man fra norsk side ikke er involvert i virksomhet eller aktivitet **som kan oppfattes som en anerkjennelse av okkupasjonen** eller tas til inntekt for et bestemt utfall av meklingen" (2004)
- "Prosjektet er imidlertid **lokalisert i okkupert område**, og det vil derfor være et vurderings spørsmål hvor vidt NORADs støtte vil **kunne tolkes som norsk støtte til den marokkanske okkupasjonen av Vest-Sahara**" (2004)
- "Statssekretæren stilte seg undrende til beslutningen, sett på bakgrunn av Norges uttalte støtte til FNs forsøk på å løse konflikten i Vest-Sahara, en støtte om bl.a. innebærer at man fra norsk **side ikke skal foreta seg noe som kan fortolkes til fordel for den marokkanske okkupasjonsmakten**" (2004)
- "Det kan bli utlagt **som en støtte til marokkanske posisjoner og aktiviteter** i Vest-Sahara" (2005)
- "Regjeringen legger stor vekt på å unngå norsk offentlig opptreden i forhold til Marokko og Vest-Sahara **som kan tolkes som en de facto legitimering av Marokkos anneksjon**" (2005)
- "**På grunn av okkupasjonen** fraråder Utenriksdepartementet alle norske selskaper å drive handel med Vest-Sahara" (2007)
- "Det finnes for tiden ingen internasjonale sanksjoner som gir grunnlag til å forby norske selskaper å investere i Vest-Sahara eller å drive **handel med produkter fra annektert territorium**" (2007)
- "Vi aksepterer **ikke den snikende anneksjonen som skjer fra marokkansk side - ved at man har settlere, ved at man investerer i disse områdene**. Og at man bruker ressursene utenfor Vest-Sahara kyst. **Fordi at vi ikke ønsker å støtte opp om den anneksjonen som foregår**, og derfor skal det ikke være sånn at man gjennom investeringer her gir marokkanske myndigheter en rett på et område som de faktisk ikke har rett på" (2007)

²⁵ Dagbladet, "Gir etter for laksepress", 10. april 2010:

<http://www.dagbladet.no/2010/04/10/nyheter/miljo/politikk/oppdrett/fiskeri/11209933/>

²⁶ Lisa Bergan sitert i masteroppgaven 'Holding Norwegian Companies Accountable: The Case of Western Sahara', av Marte Skogsrud, Universitetet i Tromsø/Universitetet i Göteborg/Roehampton University, 2011.

kunne utgjøre et brudd på frarådningen²⁷. I svaret fra UD til DNV uttaler UD at de synes det er en god ide med en ekstern gjennomgang av handelen. Og istedenfor å benytte anledningen til å poengtere at UD generelt fraråder handel med Vest-Sahara, noterer UD følgende:

"Utenriksdepartementet tar ikke stilling til hvorvidt den aktivitet som GC Rieber foretar seg i Marokko og Vest-Sahara, og som ikke er forklart nærmere i Deres brev, er i samsvar med lokalbefolkningens interesser, eller på andre måter kan anses å stride mot de hensyn som ligger til grunn for myndighetenes anbefaling – herunder en legitimering av situasjonen i Vest-Sahara", skrev en UD-ekspedisjonssjef til DNV 26. mars 2010²⁸, samme måned som departementet utvetydig sa til mediene at *all* næringsliv i Vest-Sahara frarådes.

Tilsvarende har ikke eierskapsavdelingen i Nærings- og Handelsdepartementet, som er hovedeier i norske delvis statseide selskaper, forklart frarådningen til selskapene som kontaktet dem. Både i forbindelse med Vest-Sahara-henvendelser fra Yara og Cermaq, i henholdsvis 2008 og 2010, har NHD blitt nødt til å dytte selskapene videre til UD for at de skulle kunne få hjelp til å svare på spørsmål om "forståelsen av tilrådingen."^{29 30}

Samtidig som NHD dyttet selskapene videre til UD for å forstå tilrådingen, ble de norske bedriftene hengt ut av det samme departementet som regelbrytere.

"Vi har vært krystallklare fra dag én", uttalte statssekretær Rikke Lind i NHD til Dagbladet, kun fire dager etter at næringsminister Giske vasker sine hender og overlater hele spørsmålet om Cermaq-innkjøpene til selskapets dialog med UD.³¹

Slik så det ut da Fiskeri- og Havbruksnærings Landsforening (FHL) ble konfrontert med UD's frarådninger av bransjeavisen FiskeribladetFiskaren, 24. mars 2010:

[UD:] -Vårt generelle råd er å avstå fra all næringsvirksomhet med Vest-Sahara. Vi har ikke klarert noen virksomhet med GC Rieber. Vi har vært i direkte kontakt med selskapet og gitt klart uttrykk for vårt syn, sier kommunikasjonsrådgiver Kjetil Elsebutangen i UD til Dagbladet.

[FiskeribladetFiskaren:] -Er ikke dette svaret klart nok for FHL?

[FHL:] -Når det gjelder anbefalingene til UD mener vi det gir rom for tolkning.

1.5. Forklaringen forsvant

Foruten UD's misforståelser rundt termene 'folk' og 'ønsker', er det et tredje punkt som er svakt i forhold til uttalelsene fra tidligere regjeringer: Den juridiske statusen av Marokkos nærvær i Vest-Saharas vestlige områder er fjernet fra frarådningen. Tidligere regjeringer var langt tydeligere på *hvorfor* regjeringen ber selskapene holde seg vekk. Foruten at næringslivsaktiviteter i området har blitt oppfattet å kunne være i strid med folkeretten for såkalt ikke-selvstyrte områder (som UD fortsatt er klare på i dag), uttrykte UD fram til senhøstes 2007 at Norge gjennom sitt næringsliv dessuten ikke ønsket å støtte Marokkos politiske krav på området. Dette ble uttrykt ved at man understreket i frarådningssuttalelsene at Vest-Sahara ikke var en del av Marokko. Holdningen ble annonsert av embetsverket overfor selskapene, og kom klart til uttrykk både i offentlige uttalelser fra politisk ledelse, og i intern UD-korrespondanse.

²⁷ Da importen ble stanset, avlyste GC Rieber også DNVs oppdrag i Vest-Sahara. Se brev fra DNV til UD, 19. mars 2010 http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/vest-sahara-brev_dnv-ud_19032010.pdf

²⁸ Brev fra Ekspedisjonssjef Aud Marit Wiig til DNV, 26. mars 2010 http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/brev_ud-dnv_26032010.pdf

²⁹ Brev fra NHD til Yara, 8. juli 2008, http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/korr_nhd_yara_juli2008.pdf

³⁰ Brev fra NHD til Støttekomiteen for Vest-Sahara, 6. april 2010, http://www.vest-sahara.no/files/dated/2010-08-09/brev_giske-skvs_06.04.2010.pdf

³¹ "Vi har vært krystallklare fra dag én. Vi er glade for at de tar dette til etterretning og det er i tråd med vår anbefaling, sier statssekretær Rikke Lind" Dagbladet, 10. april 2010. Uttalelsen ble gitt idet Ewos annonserte at de avsluttet sine innkjøp av fiskeolje med opprinnelse i Vest-Sahara. <http://www.dagbladet.no/2010/04/10/nyheter/miljo/politikk/oppdrett/fiskeri/11209933/>

Dette, selve *motivet* bak frarådningen, er sentralt for å forstå selve politikken. Uten en god begrunnelse, framstår politikken som kryptisk for selskaper uten den ringeste anelse om konflikten.

Tidligere argumenterte UDs embetsverk og politisk ledelse for at selskaper ikke måtte blande seg inn i Vest-Sahara fordi man ikke skulle "taes til inntekt for anerkjennelse av okkupasjonen"³² eller "norsk anerkjennelse av marokkansk suverenitet over Vest-Sahara"³³, fordi det utgjør "handel med produkter fra annektert territorium"³⁴, fordi det er "er lokalisert i okkupert område"³⁵, fordi det kunne være en "støtte til okkupasjonen"³⁶ eller "til fordel for den marokkanske okkupasjonsmakten"³⁷, fordi man ville unngå "støtte til marokkanske posisjoner og aktiviteter i Vest-Sahara"³⁸ eller "legitimering av Marokkos anneksjon"³⁹, eller den enkle "på grunn av okkupasjonen fraråder..."⁴⁰.

I 2007, mens Marokko og Polisario lå i umulige samtaler om områdets framtid, uttalte statssekretær Raymond Johansen til NRK: *"Vi aksepterer ikke den snikende anneksjonen som skjer fra marokkansk side... ved at man har settlere.... ved at man investerer i disse områdene. Og at man bruker ressursene utenfor Vest-Sahara kyst. Fordi at vi ikke ønsker å støtte opp om den anneksjonen som foregår, og derfor skal det ikke være sånn at man gjennom investeringer her gir marokkanske myndigheter en rett på et område som de faktisk ikke har rett på."*⁴¹

Denne konteksten for frarådningen er nå borte. Den ble skrellet vekk fra UDs språkbruk samme høst som frarådningsteksten ble publisert på UDs nettsider. Etter at teksten ble publisert, har samtlige uttalelser fra UD konsekvent vist til at næringsliv ikke skal operere i Vest-Sahara for "ikke å legitimere situasjonen i Vest-Sahara".

Det har ikke en eneste gang i løpet av de tre årene blitt forklart *hva slags situasjon* som ikke skal legitimeres, for eksempel om det er en etisk, politisk, juridisk, økonomisk eller kulturell situasjon. Dette er noe selskapene selv må prøve å finne ut av.

---

³² Brev 5. des. 2002 fra Norges ambassadør til Rabat til TGS-Nopec og Norske Maritime Eksportører, http://www.vest-sahara.no/files/doc/Brev_fra_ambRabat_til_TGS_05.12.02.doc

³³ Utenriksminister Jan Petersen i Stortinget 25. nov. 2002, <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=25729>

³⁴ E-post fra Midtøstenseksjonen i Utenriksdepartementet til Rederiforbundet, 27. juni 2007, <http://www.vest-sahara.no/index.php?cat=83&art=1538>

Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson, i Stortinget, 23. mai 2005, <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=32225>

Utenriksminister Jan Petersen i Stortinget, 18. mai 2005, <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=32179>

³⁵ Notat fra UD's Midtøstenseksjon til Statssekretær Vidar Helgesen, 26. okt. 2004, http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/ud-notat_selfa_26102004.pdf

³⁶ Notat fra UD's Midtøstenseksjon til Statssekretær Vidar Helgesen, 26. okt. 2004, http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/ud-notat_selfa_26102004.pdf

³⁷ Brev fra avdelingsdirektør i UD til Norad og ambassaden i Rabat, 25. nov. 2004, http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/brev_ud-norad_25112004.pdf

³⁸ Statssekretær Vidar Helgesen, NRK Brennpunkt, 3. mai 2005. <http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/83487/>

³⁹ Utenriksminister Jan Petersen i Stortinget, 18. mai 2005, <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=32179>

⁴⁰ UD til Bergens Tidende, 26. juni 2007.

⁴¹ NRK Spekter, "Vest-Sahara: et norsk problem", 7. nov. 2007: <http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/322428/>

2. De glemte ordene

2.1. Utvanningen av terminologi: høsten 2007

I likhet med resten av det internasjonale samfunn, anerkjenner Norge ikke at Vest-Sahara er en del av Marokko. I over 40 år er området blitt behandlet av FN som et såkalt ikke-selvstyrt område, som er den folkerettslige termen på en koloni. Vest-Sahara dekker et areal på størrelse med to tredeler av Norge, og består i dag av én del kontrollert av Marokko, og en annen del kontrollert av frigjøringsbevegelsen Polisario. Området har tydelige definerte grenser, og fungerer på FNs kart som et eget territorium, atskilt fra landene rundt. Ifølge Den internasjonale domstolen i Haag er Marokkos krav på området grunnløse. FNs Sikkerhetsråd fordømte den marokkanske invasjonen, og Generalforsamlingen krevde at okkupasjonen skulle avsluttes. Selv om FN-organer ikke har benyttet ordet "okkupasjon" om de marokkansk-kontrollerte området siden 1979, er det vanlig at folkerettsjurister og stater omtaler området som okkupert.

Utenriksdepartementet er tydelige på at dette avgrensede territoriet Vest-Sahara er et ikke-selvstyrt område, slik FN alltid har sagt. Men i tillegg må nødvendigvis de vestlige delene av Vest-Sahara være noe mer. I tre tiår på rad har nemlig marokkanske tropper stått utstasjonert på et område som det internasjonale samfunn ikke anerkjenner som marokkansk.

27 november 2007, i marokkansk fjernsyn og skriftlig presse, jublet det marokkanske statlige pressebyrået Maghreb Arabe Presse (MAP) over en stor seier. "Oslo går vekk fra sin gamle ordbruk om 'okkuperte områder' om Sahara-regionen", skrev MAP⁴².

Meldingen fra MAP forklarer at det marokkanske miljøet i Norge frydes over "den positive forandringen gjort av det norske diplomatiet i Sahara-spørsmålet". Den gamle holdningen om at det marokkanske inntoget i Vest-Sahara var en okkupasjon, var endret. Skillet var snappet opp av den marokkanske ambassaden i Oslo.

Da statssekretær Gry Larsen og UD-kommunikasjonssjef Bjørn Jahnsen til Ny Tid i 21. august 2009 hevdet at det aldri har skjedd en endring i ordbruken tok de feil. Bare to år tidligere var den uttalte terminologien svært annerledes.

Så sent som 29. august 2007, i en epost til Framtiden i våre hendes nyhetstjeneste Norwatch, forut for publiseringen av UD's frarådning, henviste samme kommunikasjonsdirektør til Finansdepartementets uttalelser fra 2005 for å forklare norsk Vest-Sahara-politikk. Der står det å lese følgende: "Marokko har i en årrekke, til tross for sterk fordømmelse fra FN, okkupert Vest-Sahara. Kerr-McGee legger etter rådets vurdering til rette for Marokkos mulige utnyttelse av naturressursene i området. Rådet anser slik virksomhet som et "særlig grovt brudd på grunnleggende etiske normer" blant annet fordi dette kan bidra til å legitimere Marokkos suverenitetskrav og dermed undergrave FNs fredsprosess."

Framtiden i våre hender har kommet fram til at termene 'anneksjon' og 'okkupasjon' var den normale måten å omtale de Marokko-kontrollerte områdene av Vest-Sahara på fram til høsten 2007 i uttalelsene knyttet til frarådningspolitikken.

Siden da har UD forklart at man fraråder næringsliv for ikke å "legitimere situasjonen" – og avviser å forklare hvilken 'situasjon' som ikke skal legitimeres.

⁴² Maghreb Arabe Press (MAP), "Oslo abandonne le vieux lexique de "territoires occupés" utilisé pour désigner la région du Sahara, 27. nov. 2007:

"La communauté marocaine de Norvège s'est réjouie du changement positif amorcé par la diplomatie norvégienne à l'égard de la question du Sahara, marqué par l'abandon du lexique de "territoires occupés" pour désigner la région du Sahara. Ce changement est consigné, selon un communiqué de l'ambassade du Maroc à Oslo, dans une lettre adressée par le ministre norvégien des affaires étrangères, Johans Gahr Store et le secrétaire d'Etat au même département, Raymond Johansen, à une députée norvégienne. [...] La communauté marocaine s'est réjouie de cette évolution positive de la position de la diplomatie norvégienne".

http://www.map.ma/fr/sections/boite4/oslo_abandonne_le_vi/view

Halvannen uke senere følges nyheten opp av den marokkanske avisen La Gazette du Maroc. De skriver at den norske endringen i Vest-Sahara-ordbruk var "en spektakulær kuvending"⁴³ Avisen tolket endringen som en politisk støtte til det marokkanske forslaget om å inkludere Vest-Sahara som en del av Marokko. Dette forslaget var Marokkos krav i de pågående fredssamtalene.

Høsten 2007 omtalte altså marokkanske medier en markant endring i norsk UD's retorikk i en relativt ukjent konflikt som knapt får medieomtale eller politisk oppmerksomhet i Norge. I flere år har UD konsekvent kalt området 'annektert'. Med jevne mellomrom brukte Regjeringen også termen 'okkupert'. Men fra høsten 2007, startet fordunstingen av alle referanser til hva slags status det marokkanske nærværet i Vest-Sahara har.

Den store endringen i terminologi vekket oppsikt blant norske politiske organisasjoner.

6. november 2008 sendte 18 norske organisasjoner – inkludert alle ungdomspartiene – et felles brev til Utenriksministeren, der de etterlyste en mer offensiv politikk til støtte for saharawiene. "Vi vil be om at Regjeringen benytter den folkerettslige terminologien som de tre regjeringspartiene har vedtatt i sine egne partiorganer", skrev organisasjonene⁴⁴. Da UD 12. mars 2009 svarte på brevet, unnlot de å gå inn på dette punktet.⁴⁵

"Det er bekymringsfullt at UD har endret beskrivelsen av Marokkos åpenbart ulovlige tilstedeværelse i Vest-Sahara fra 'okkupasjon' til 'uavklart juridisk situasjon'. UD må umiddelbart gå tilbake til å betegne Vest-Sahara som det virkelig er: ulovlig okkupert av Marokko", var Oslo Arbeiderpartis forslag til uttalelse for Arbeiderpartiets landsmøte i 2009.⁴⁶ Forslaget ble aldri vedtatt.

Også representanter fra Høyre⁴⁷ og Venstre⁴⁸ kritiserte Støre for tåkelegging av den juridiske statusen på vinteren 2007/2008. Støre svarte hver gang med at "situasjonen er kompleks".

To år etter omleggingen, hadde UD tilsynelatende glemt at de hadde gått vekk fra sin gamle folkerettslige terminologi. Til Ny Tid 21. august 2009, benekter kommunikasjonssjef i UD at departementet noen gang har endret betegnelsen på området. "UD benytter ikke ordet okkupasjon, men omtaler det som 'situasjonen i Vest-Sahara'. Her har det ikke vært noen endring", sier han. Statssekretær Gry Larsen er enig: "Norge mener at Vest-Sahara har rett til selvbestemmelse. Vi omtaler Vest-Sahara i tråd med det som benyttes av FNs generalforsamling og FNs sikkerhetsråd. Det har, så vidt meg bekjent, vært linjen til skiftende regjeringer."⁴⁹

Men her tar altså kommunikasjonssjefen og statssekretæren feil. Framtiden i våre hendes gjennomgang viser at det fram til høsten 2007 var en tydelig holdning – både i politisk ledelse og i embetsverket – på at de Marokko-kontrollerte områdene av Vest-Sahara både var okkupert og annektert.

Fra Utenriksminister Jan Petersens innlegg i Stortinget 25. november 2002 (det var første gang Regjeringen tilrådte selskaper å holde seg vekk fra territoriet) til statssekretær Raymond Johansen

⁴³ "on notera le spectaculaire revirement de la Norvège" skriver Gazette du Maroc, "Maroc Polisario – Le 3e round débutera le 7 janvier à New York", 8. desember 2007: http://www.lagazettedumaroc.com/articles.php?id_art=15425&n=554&r=2&sr=69

Senere er Støres vending gjentatte ganger benyttet av foreningen Marokkanere i Norge: "Vi er ikke enige i at dette er et okkupert område. Det sier også Jonas Gahr Støre". Ny Tid, 8. april 2011.

⁴⁴ Brev fra 18 organisasjoner til Utenriksminister Støre, 6. nov. 2008. <http://www.vest-sahara.no/index.php?cat=1&art=1352>

⁴⁵ Brev fra Utenriksminister Støre til 18 organisasjoner, 12. mars 2009, http://www.vest-sahara.no/files/dated/2009-10-10/brev_gahr-store-organisasjoner_12.04.2009.pdf

⁴⁶ Ny Tid, "Trøbbel i Sahara", 21. august 2009, <http://www.nytid.no/nyheter/artikler/20090821/trobbel-i-sahara/>

⁴⁷ Spørsmål fra Stortingetsrepresentant Finn Martin Vallersnes (H) til Utenriksministeren, 19. des. 2007. <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2007-2008/071219/ordnarsporretime/8/>

⁴⁸ Spørsmål fra Stortingetsrepresentant Trine Skei Grande (V) til Utenriksministeren, 8. nov. 2007. <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=38485>

⁴⁹ Ny Tid, "Trøbbel i Sahara", 21. august 2009, <http://www.nytid.no/nyheter/artikler/20090821/trobbel-i-sahara/>

intervjues av NRK i oktober 2007, brukte Regjeringen termene 'okkupasjon' eller 'anneksjon' nesten konsekvent. De 40 gangene Regjeringen har uttalt seg om Vest-Sahara-konflikten, sørget de for å snike inn termene i hele 23 sammenhenger. Dette utgjør nesten samtlige tilfeller hvor det var naturlig å omtale den folkerettslige statusen til Marokko-kontrollerte områdene av Vest-Sahara. I tillegg til dette, kom UD med en rekke øvrige formuleringer om at Norge ikke skal støtte Marokkos suverenitetskrav, posisjoner og aktiviteter. Det viser Framtiden i våre hendes gjennomgang av Regjeringens uttalelser og vurderinger fra 2002 til i dag. Alle uttalelsene og vurderingene, til sammen 68 stykker, ligger som vedlegg til denne rapporten⁵⁰.

"Vår linje avviker ikke fra FN sin linje. Tvert imot har vi valgt å skjerpe den norske kritikken av Marokko ved å si at det pågår en snikende anneksjon av området. Det er et ganske sterkt uttrykk", uttalte statssekretær Raymond Johansen til Dagbladet så sent som 20. november 2007, to år før hans etterfølger Larsen påsto i Ny Tid at man aldri hadde brukt slike ord. Dette var siste gang ordet 'anneksjon' ble brukt for å forklare statusen på det marokkanske nærværet i Vest-Sahara – og siste gang det ble ytret kritikk overfor Marokko for å opprettholde sin tilstedeværelse i området. Forhandlingene hadde begynt et halvt år i forveien⁵¹, og Norge var fortsatt tydelige på den juridiske statusen: Marokko har ingen ting i Vest-Sahara å gjøre.

"I tråd med Norges internasjonale engasjement for menneskerettigheter følger vi situasjonen i det marokkansk-annektete området nøye"

Utenriksminister Jonas Gahr Støre, mars 2007

Men etter statssekretær Raymond Johansen uttaler seg i november 2007, er ordene okkupasjon og anneksjon *ikke brukt en eneste gang* ved de 28 anledningene UD har uttalt seg eller har hvor det har vært naturlig at UD har kunnet uttale seg om statusen til de Marokko-kontrollerte delene av Vest-Sahara. Det er ett unntak – men der forklarer departementet at de ikke ønsker å benytte ordene⁵². Siden 2007 er henvisningene til 'anneksjon' og 'okkupasjon' forsvunnet fullstendig, og erstattet med 'situasjon'. Ikke ved én anledning er det siden 2007 offentlig ytret bekymring for at Marokko har opprettholdt sitt ulovlige nærvær i Vest-Sahara. Og ikke én gang er det forklart hva UD legger i begrepet 'situasjon'. I motsetning til 'anneksjon' og 'okkupasjon', anses ikke 'situasjon' som et folkerettslig begrep som sier noe om statusen til Marokkos nærvær i Vest-Sahara.

Spørsmålet om UD's nye ordbruk ble igjen debattert i en interpellasjon i Stortinget 4. mai 2010, der representanter fra Venstre, Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti understreket sin støtte til det saharawiske folk⁵³. Venstre-leder Trine Skei Grande undret hvorledes det kunne ha seg at Norge ikke brukte samme ordlyd som tidligere Generalforsamlingsresolusjoner i FN. Utfallet av interpellasjonen, var at Utenriksminister Støre svarte at han ville ta en ny runde med departementets FN-eksperter for å se hvor saken står og for å finne ut om det var grunnlag for å endre terminologien.

2.2. UD til Stortinget, 8. juni 2010

Utenriksministeren sier de ikke vil endre ordbruken – og nevner ikke at ordbruken er endret

8. juni 2010 møtte Støre Stortingets utvidede utenriks- og forsvarskomiteé for å redegjøre for den interne vurderingen av terminologien som de hadde lovet å gjøre.

⁵⁰ Se uttalelsene i Vedlegg 1.

⁵¹ Samtalene mellom Marokko og Polisario tok til i USA, 18-19 juni 2007.

⁵² Brev fra Utenriksminister Støre til Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé, 15. juni 2010. http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/andre/brev/brev_til_stortinget/2010/Brev-om-Vest-Sahara-og-begrepsbruk.html?id=608963

⁵³ Interpellasjon, Stortinget, 4. mai 2010. http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/svar_stortinget/sporretime/2010/vestsahara_debatt.html?id=603954

UD argumenterte for at Vest-Sahara egentlig må være både okkupert⁵⁴ og annektert⁵⁵. Det kommer fram i et oppfølgingsbrev til komiteen uka etter⁵⁶. Men Støre presiserte at de velger å ikke "endre" ordlyden til å begynne å omtale de marokkansk-kontrollerte områdene med disse termene. Utenriksministeren gjorde ingen henvisning til at slik ordlyd var norsk tolkning av Vest-Saharas status fram til høsten 2007, eller at våre nærmeste allierte i Norden definerer Marokko som "okkupant" i Vest-Sahara. Slik begrunner UD valget:

"Konklusjon: På et tidspunkt der situasjonen på bakken ikke har forverret seg, men snarere har utviklet seg i en forsiktig positiv retning siden oppstarten av forhandlinger mellom partene i 2007, ville en endring av norsk ordbruk neppe bli forstått som et utspill som har til hensikt å legge press på begge parter. Det ville kunne redusere Norges mulighet til å bidra til prosessen på måter som partene finner tjenlig, slik Sikkerhetsrådet ber om, og som Norge tidligere har sagt seg villig til."

Det grunngis ikke hvordan UD har kommet til konklusjonen om at forholdene på bakken skal ha beveget seg i en positiv retning, eller at forhandlingene skal ha hatt noen innvirkning på konfliktnivået. Derimot er det mange som har en annen oppfatning enn UD.

"Forhandlingsprosessen leder ingensteds", uttalte FNs tidligere spesialutsending for Vest-Sahara, Peter van Walsum til FNs Sikkerhetsråd våren 2008⁵⁷.

"Forhandlinger uten forhåndsbetingelser vil ikke løse Vest-Sahara-konflikten. FN bør vedkjenne seg at videre runder med formelle eller uformelle møter, der partene snakker forbi hverandre ut fra sine faste posisjoner, vil være fånyttede", skriver en tidligere FN-topp som i årevis hadde jobbet med Vest-Sahara-forhandlinger under den tidligere spesialutsendingen.⁵⁸

Ingen medierapporter fra forhandlingsperioden 2007-2011 viser tegn til framskritt i samtale mellom partene, og på høsten 2010 brøt det ut i store opptøyer i territoriet. Kanskje så mange som hver femte saharawi i Vest-Sahara deltok i en protestleir utenfor hovedstaden El Aaiun. Misnøyen skyldes levekårene og undertrykkelsen de lever under, og var det største opprøret siden våpenhvilen ble inngått i 1991.

Alle spørsmål til Regjeringen om hvorfor endringen av terminologi fant sted i fredsprosessens startfase høsten 2007, et halvt år etter at de ble innledet, er siden blitt avfeid med at en slik diskusjon er en "avsporing". Dette ytrer UD til tross for at departementets hovedargument for ikke å "endre" terminologi er at en slik endring vil være av en så alvorlig karakter at det har betydning for presset på partene i konflikten.

⁵⁴ Støre, redegjørelse for Stortinget, 8. juni 2010 "Kan det sies å foreligge en okkupasjonssituasjon i Vest-Sahara? Ifølge IV. Haagkonvensjon av 1907 artikkel 42, defineres et område som okkupert når det faktisk er underlagt en fremmed stats militære myndighet. Det kan neppe herske tvil om at den delen av Vest-Sahara som ligger vest for forsvarsvollen, kontrolleres siviilt og militært av Marokko".

⁵⁵ Støre, redegjørelse for Stortinget, 8. juni 2010: "FN-betegnelsen "Vest-Sahara" er i seg selv en markering av at Marokkos annekasjon av området ikke anerkjennes".

⁵⁶ Brev fra Utenriksminister Støre til Den utvidede utenriks- og forsvarskomite, 15. juni 2010. http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/andre/brev/brev_til_stortinget/2010/Brev-om-Vest-Sahara-og-begrepsbruk.html?id=608963

⁵⁷ Jfr også uttalelse fra FNs spesialutsending for Vest-Sahara, Peter van Walsum, til FNs Sikkerhetsråd. 21. april 2008. "While Morocco's rejection of a referendum with independence as an option had triggered the [Security] Council's recourse to recommending negotiations without preconditions, one of the two proposals that are now on the table in these negotiations demands precisely the holding of a referendum with independence as an option. This contradiction may explain why the negotiating process is not leading anywhere: the fundamental positions of the two parties are mutually exclusive. What is an absolute necessity for one is absolutely unacceptable for the other".

⁵⁸ Anna Theofilopoulou, United States Institute of Peace, *Peacebrief* 22, April 23, 2010. <http://www.usip.org/files/resources/PB%2022%20Western%20Sahara%20the%20Failure%20of%20Negotiation%20w-out%20Preconditions.pdf>. Theofilopoulou er tidligere medlem av FN-forhandlingsteamet til tidligere spesialutsending, James Baker.

2.3. Hvorfor endringen?

Til tross for at Framtiden i våre hender har framlagt overfor UD dokumentasjonen på hvordan departementet omtalte Vest-Sahara som både 'okkupert' og 'annektert' fram til fredssamtalene ble gjenopptatt i 2007, fortsetter departementet å avvise at det innebærer en endring at de har gått vekk fra denne ordbruken.

Det er ikke mulig å etablere hvorvidt endringen i terminologi skyldes en bevisst politisk avgjørelse foretatt i 2007 idet den sentrale frarådningsteksten ble publisert. Ordlyden i den vage frarådningsteksten som ble offentliggjort i 2007 har uansett fått en svært framtrædende betydning som referansepunkt for UD's senere uttalelser om saken.

Dersom årsaken til endringen faktisk skyldes en politisk stillingtagen i konflikten, kan svaret være å finne i UD's redegjørelse for Stortinget i juni i fjor⁵⁹.

"[E]n endring av norsk ordbruk [...] ville kunne redusere Norges mulighet til å bidra til prosessen på måter som partene finner tjenlig, slik Sikkerhetsrådet ber om, og som Norge tidligere har sagt seg villig til", uttaler ministeren.

Etter det Framtiden i våre hender kjenner til, fikk UD en forespørsel forsommeren 2007 om å legge til rette for samtalene. Muligheten for en norsk tilretteleggerrolle skal ha blitt diskutert helt i toppen av norsk UD. I mai røpet UD sitt tilbud offentlig for første gang, under en konferanse i Sør-Afrika⁶⁰.

Regjeringen konkluderer altså sin forklaring med at muligheten for en norsk deltakelse i fredssamtalene vil reduseres dersom man legger press på bare én av partene.

Til tross for at de i 2010 uttrykte at de ikke ville miste tillit hos én av partene, valgte de likevel å endre språkbruken i 2007 – til fordel for én av partene. Og frarådningspolitikken, som fram til 2007 ble forklart at man ikke ønsket å støtte opp under Marokkos annekasjon, hadde fått en ny, vagere, drakt.

Den vage frarådningspolitikken som ble publisert på UD's hjemmesider i 2007, skulle bli nøkkelreferansen for alle framtidige uttalelser fra UD om "legitimering av situasjonen" i området⁶¹.

---

⁵⁹ Brev fra Utenriksminister Støre til Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé, 15. juni 2010.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/andre/brev/brev_til_stortinget/2010/Brev-om-Vest-Sahara-og-begrepsbruk.html?id=608963

⁶⁰ "Vi er klare til å utforske mulighetene for å støtte prosessen, i samsvar med den nylige Sikkerhetsrådsresolusjonen som 'inviterer medlemsstater å støtte slike samtaler'." (vår oversettelse). Innlegg fra Statssekretær Johansen ved Institute for Security Studies, Pretoria, Sør-Afrika, 21. mai 2007, http://www.regjeringen.no/nn/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/taler_og_artikler_av_ovrig_politisk_leder/tidligere-statssekretaer-johansen/2007/challenges.html?id=467766

Kun to ganger et tilbudet blitt nevnt offentlig. Den andre gangen var i Støres brev til Stortinget 15. juni 2010.

⁶¹ Samtidig startet Regjeringen å lete etter måter å trappe opp den humanitære bistanden til de saharawiske flyktningene i Algerie. Bistandsløftet kom i løpet av 2009, to år senere.

3. UD kommenterer

UD vil ikke gå inn på spørsmålene

Framtiden i våre hender ba 19. oktober 2010 om et intervju med politisk ledelse i Utenriksdepartementet rundt uklarhetene i frarådningsteksten og om unøyaktighetene i Utenriksministerens brev til Stortinget om norsk Vest-Sahara-terminologi. Henvendelsen ble avslått av departementet 26. januar 2011. Også et intervju med informasjonsstaben ble avvist.

Spørsmål som Framtiden i våre hender stilte UD 27. januar 2011 ble besvart 9. mai 2011⁶².

I sitt svar, oppklarer ikke UD spørsmålene knyttet til uklarheter rundt termene 'ønsker' og 'folk' i frarådningsteksten, men henviser kun til at UD følger "gjeldende folkerettslig praksis" på dette området. For øvrig viser UD til redegjørelsen som Utenriksministeren ga Stortinget 15. juni 2010 – et brev som ikke oppklarer uklarhetene som denne rapporten påpeker.

UD ønsker utover dette å ikke oppklare nærmere hva de mener med "folkerettslig praksis".

Framtiden i våre hender har framlagt eksempler for UD der Utenriksministeren snakker om både Vest-Saharas 'folk' og deres 'ønsker', og påpekt at frarådningstekstens ordlyd om "befolkningens interesser" bryter med denne FN-linjen. UD svarer ikke på noen av våre spørsmål som bygger på premisset at de opererer med forskjellige holdninger samtidig.

"Er uenig i at det foreligger noen inkohrens i UD's uttalelser ift Vest-Sahara", skriver underdirektør i kommunikasjonsenheten i UD, Frode Overland Andersen, kort.

UD avviser dessuten premisset om at Regjeringen tidligere har omtalt Vest-Sahara som okkupert og annektert, og vil ikke svare på noen av Framtiden i våre henders spørsmål som har dette som premiss. UD har blitt forelagt de 23 referansene til at Regjeringen har omtalt Vest-Sahara med disse termene fram til høsten 2007. Departementet nekter likevel for at premisset er korrekt, uten å grunngi hvorfor.

UD fortsetter å kalle debatten om terminologi for en 'avsporing', samtidig som departementet sier valget av terminologi er avgjørende for presset på partene.

---

⁶² Epost fra UD til Framtiden i våre hender, 9. og 19.mai 2011.
http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/ud-fivh_vest-sahara-korr_mai2011.pdf.
Se de fullstendige kommentarene i Vedlegg 2.

4. Konklusjon og anbefalinger

4.1. Inkoherens, og brudd med norsk politisk opinion

Når Utenriksministeren i sine redegjørelser for Stortinget sier at Regjeringen har skjerpet sin frarådningsspolitikk, er det bare halve bildet. Det riktige er at politikken har blitt mer inkoherent. På den ene siden fraråder UD næringslivet på det sterkeste når de snakker til journalister og når politisk ledelse taler i Stortinget. Men på den andre siden, når selskaper velger å kontakte UD for råd, er svarene vage.

Selskaper som Framtiden i våre hender har snakket med hevder de har handlet i Vest-Sahara i god tro og at de har opplevd dobbeltkommunikasjonen fra UD som frustrerende.

Ingen selskaper som pressen oppdager på ferde i Vest-Sahara blir kontaktet av Regjeringen.

Det er tverrpolitisk enighet i Norge om at norske myndigheter må fraråde norsk næringsliv i Vest-Sahara. UDs praksis overfor næringslivet har siden 2007 dermed vært langt svakere politikk enn de tre regjeringspartiene og et samlet norsk Storting forutsetter.

Samtidig forklarer ikke lenger UD bakgrunnen for kontroversene, nemlig at Norge ikke vil støtte opp under Marokkos forsøk på å annektere de vestlige delene av territoriet, slik man gjorde i en årrekke fram til 2007. Også dette strider med Stortingets unisone mening om Vest-Sahara-konflikten.

Det er i dag en full politisk enighet på Stortinget om at de vestlige områdene av Vest-Sahara er okkupert av Marokko. En slik holdning er bygget på premisset at Marokkos krav på Vest-Sahara ikke er anerkjent. FNs Generalforsamling uttalte i resolusjon 34/37 fra 1979 at de "Beklager sterkt forverringen av situasjonen som resultat av den fortsatte okkupasjonen [...]", og oppfordrer Marokko til å "avslutte okkupasjonen av Vest-Saharas territorium." Også stater som Sverige og Finland er tydelige på at de marokkansk-kontrollerte områdene av Vest-Sahara har status som okkupert/annektet. Alle de tre regjeringspartiene, samt Venstre, har i sine partiorganer brukt termen "okkupasjon" om det marokkanske nærværet i Vest-Sahara⁶³. Kristelig Folkeparti støtter saharawienes kamp for selvstendighet. Høyre og FrP er de eneste partiene hvor partiorganene ikke har uttalt seg om spesifikt om Vest-Sahara-konflikten, men partiledelsen har uttrykt seg tydelig i samme linje, samtidig som deres ungdomsorganisasjoner er sterke kritikere av okkupasjonen.

Denne rapporten dokumenterer at endringen i norsk terminologi fant sted under den rødgrønne regjeringen et halvt år etter at fredssamtalene tok til. Dette nevnes ikke i Utenriksministerens redegjørelse til Stortinget. Til tross for at Framtiden i våre hender har lagt fram for UD dokumentasjonen som viser hvordan departementet tidligere omtalte Vest-Sahara som 'okkupert' og 'annektet' fram til 2007, avviser UD nå at de har tilegnet seg en ny ordlyd.

UD avviser overfor Framtiden i våre hender at rådene de gir selskapene er annerledes enn det Utenriksministeren sier i Stortinget.

---

⁶³ "Vest-Sahara er fortsatt under marokkansk okkupasjon. [...] Før konflikten er løst må ikke norske kommersielle aktører drive virksomhet i de okkuperte områdene, eller drive petroleumsvirksomhet på sokkelen utenfor Vest-Sahara. Norge må legge press på marokkanske myndigheter for å forbedre menneskerettighetssituasjonen for befolkningen i Vest Sahara." Landsmøtevedtak, Arbeiderpartiet, april 2005.

<http://arbeiderpartiet.no/Aktuelt/Nyhetsarkiv/Internasjonale-spoersmaal/Vil-presse-Marokko>

"Norske næringslivsaktører er fremdeles aktive i okkupert Vest-Sahara. De bidrar dermed til å støtte okkupasjonsmakten, til tross for offisiell norsk politikk som fraråder dette. Norske myndigheter må aktivt oppfordre dem til å trekke ut sine interesser og avstå fra handel med varer med opprinnelse i okkupert Vest-Sahara inntil konflikten er løst". Uttalelse vedtatt på Sosialistisk Venstrepartis landsstyremøte 22. april 2007, <http://sv.no/content/view/full/378>

"Senterpartiet ber om at Utenriksdepartementet leter etter effektive metoder for å stanse det norske næringslivssamarbeidet med Marokko inne i de okkuperte områdene."

Senterpartiets sentralstyremøte 10. januar 2008, <http://www.senterungdommen.no/article49965.html>

4.2. Framtiden i våre hender anbefaler Utenriksdepartementet

1) UD må være like tydelige overfor næringslivet som de er overfor Stortinget og til norske medier.

UDs hjemmesider må tydelig og ubetinget fraråde næringslivet, slik Utenriksministeren gjentatte ganger har uttalt er norsk politikk. Alternativt bør den nåværende frarådningsteksten på Regjeringens hjemmesider omskrives slik at den følger konklusjonen til FN-sekretariatet fra 2002. Det er ønskene til folket, dvs saharawiene – ikke interessene til befolkningen – som er nøkkelen i FN-vurderingen. Selskaper som tar kontakt med UD må frarådes å engasjere seg i Vest-Sahara – i tråd med uttalelsene UD gir til norske medier.

2) UD må være like tydelige som tidligere norske regjeringer om hvorfor frarådningen eksisterer.

Forklaringen av at næringslivet ikke skal "legitimere situasjonen i Vest-Sahara" er ikke tilstrekkelig. Selv om det folkerettslig er grunnlag å fraråde slike naturressurs-aktiviteter i Vest-Sahara ettersom territoriet er et såkalt ikke-selvstyrt område, vil det være tydeligere for næringslivet om Regjeringen benytter den folkerettslige terminologien fra årene 2002-2007, nemlig at næringsliv i de Marokko-kontrollerte områdene av Vest-Sahara må unngås for å ikke støtte opp under den marokkanske okkupasjonen/anneksjonen av området. Hvis UD bruker denne ordlyden, vil departementets terminologi også samsvare med uttalelsene til de tre regjeringspartiene.

3) UD bør fraråde næringsliv aktivt, ved å ta kontakt med de norske selskapene som i dag er involvert i de okkuperte områdene, slik man gjorde ved et tilfelle i 2002.

4) UD bør trappe opp og synliggjøre arbeidet for å gjøre frarådningen kjent internasjonalt, og få internasjonal oppslutning om den, slik UD har hevdet at man gjør.⁶⁴

Denne frarådningen bør være i tråd med hva departementet sier i Stortinget og i mediene, og ikke i tråd med hva som er publisert på Regjeringens nettsider.

5) UD bør ikke avfeie debatten om terminologi av de marokkansk-kontrollerte områdene som en "avsporing".

I sin redegjørelse overfor Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen i Stortinget 8. juni 2010 at UD av hensyn til fredsprosessen og presset på partene ikke ønsker å "endre" ordlyden på omtalen av Marokkos nærvær i Vest-Sahara. Så lenge dette er hovedargumentet for regjeringen, kan ikke UD avfeie debatten om terminologi som en avsporing. Hvis UD mener alvor av at man ikke ønsker å forstyrre fredsprosessen, må de benytte ordbruken de hadde da de nåværende fredssamtalene startet i 2007. Det betyr at UD må fortsette å kalle Marokkos nærvær i Vest-Sahara en "okkupasjon" eller "anneksjon", slik man gjorde fram til høsten 2007, og ikke en "situasjon", slik man har gjort siden, til Marokkos tilfredshet.

---

⁶⁴ Jfr innlegg fra Utenriksminister Gahr Støre i Universitas, "Regjeringen og Vest-Sahara", 18. februar 2009: <http://universitas.no/leserbrev/52952/regjeringen-og-vest-sahara>.

"Vi arbeider for å gjøre norsk holdning på dette punktet kjent internasjonalt, og vil forsøke å få økt oppslutning om vår holdning"

4.3. Framtiden i våre hender anbefaler Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen

- 1) Å be UD om å praktisere frarådningspolitikken overfor norske selskaper i tråd med hvordan UD ordlegger seg i norske medier, og i tråd med hvordan Utenriksministeren uttrykker seg i Stortinget.
- 2) Å foreta en gjennomgang av redegjørelsen som Utenriksministeren ga komiteen 8. juni 2010, og se om argumentene for å *ikke* endre folkerettslig terminologi av Marokkos status i Vest-Sahara er forenlig med det faktum at UD endret terminologi under fredssamtalene, senhøstes 2007.
- 3) Å be UD om en ny redegjørelse om hvorfor departementet endret juridisk terminologi om Vest-Saharas status i begynnelsen av fredssamtalene, i en retning som er til fordel for én av de to partene i konflikten: okkupanten, samt en vurdering av om en slik oppmykning overfor Marokko er i strid med Norges ønske om en løsning som er i tråd med folkeretten og saharawienes rett til selvbestemmelse.
- 4) Å få garantier om at det internasjonale arbeidet som UD gjør for å synliggjøre den norske holdningen er i tråd med politikken som uttrykkes av Utenriksministeren i Stortinget – og ikke med det som er publisert på UD's nettsider.

VEDLEGG 1: Regjeringens Vest-Sahara-uttalelser 2002-2011

Egne uthevinger.

25.11.2002

Utenriksminister Jan Petersen

"Det er folkerettslig ingen tvil om at Vest-Sahara fortsatt er å betrakte som et ikke-selvstyrt område. Folkeretten legger begrensninger på okkupasjonsmakten og andres adgang til å utnytte naturressurser i omstridte områder, med mindre utforskningen og utnyttelsen av disse ressursene skjer i det ikke-selvstyrte områdets interesse og med sikte på områdets mulighet til å utøve selvbestemmelsesretten. Inntil den pågående meklingsprosess i regi av FN munner ut i en endelig fastsettelse av Vest-Saharas status, **vil norske offentlige myndigheter ikke opptre på en måte som kan tas til inntekt for et bestemt utfall av FNs meklingsprosess eller bli utledet som norsk anerkjennelse av marokkansk suverenitet over Vest-Sahara.**"

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=25729>

05.12.2002

Brev fra Norges ambassadør til Rabat, Ole Kristian Holthe, til Norske Maritime Eksportører og TGS-Nopec.

"**Norge har imidlertid ikke anerkjent marokkansk anneksjon** av Vest-Sahara. Norge støtter fullt ut den pågående meklingsprosess i regi av FNs sikkerhetsråd med sikte på å oppnå en politisk løsning av suverenitetskonflikten, **og vil søke å unngå offentlig norsk opptreden som kan tas til inntekt for et bestemt utfall av FNs meklingsprosess eller anerkjennelse av okkupasjonen**"

http://www.vest-sahara.no/files/doc/Brev_fra_ambRabat_til_TGS_05.12.02.doc

15.01.2003

Utenriksminister Jan Petersen, Spørretimen.

"Norge har hele tiden stått fast ved sin prinsipielle støtte til FNs arbeid med Vest-Sahara-saken". Går ikke inn på status.

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2002-2003/030115/ordinarsporretime/2/>

04.02.2003

Statssekretær Vidar Helgesen

Storebrand-seminar om bedrifters samfunnsansvar

"Vi kjenner til at det norske seismikkselskapet TGS Nopec er engasjert i kartlegging av kontinentalsokkelen utenfor Vest-Sahara på vegne av Kerr McGee og Total Fina Elf, som marokkanske myndigheter har tildelt letelisenser. **Dette er problematisk fordi Marokkos krav på Vest-Sahara er omstridt** og befolkningen der krever selvbestemmelse"

http://www.vest-sahara.no/files/doc/Vidar_Helgesen_04.02.2003_Storebrand.doc

11.09.2003

NOU, Forvaltning for fremtiden - Forslag til etiske retningslinjer for Statens petroleumsfond

"Det kan videre reises spørsmål om ønskeligheten av investeringer i selskaper med virksomhet i ikke-selvstyrte, omstridte eller okkuperte områder. Basert på en konkret vurdering av området og virksomhetens art kan det være grunn til å vise tilbakeholdenhet med slike investeringer.

Utenriksdepartementet har eksempelvis i ett konkret tilfelle frarådet investeringer i selskaper med virksomhet på kontinentalsokkelen utenfor Vest-Sahara."

<http://www.regjeringen.no/Rpub/NOU/20032003/022/PDFS/NOU200320030022000DDDPDFS.pdf>

28.11.2003

Olav Myklebust, underdirektør, Utenriksdepartementet i brev til Norad

Brevet heter *Marokko. Mar-2000 Selfa Arctic AS. Mar-03/001. Utvikling av kystfiske i Marokko/Vest-Sahara. Spørsmål om bruk av næringslivsordningene i okkupert område.*

"Norge har ikke anerkjent Marokkos anneksjon av Vest-Sahara og støtter FNs pågående meklingsprosess for å løse konflikten om suvereniteten til territoriet i Vest-Sahara. **Det er viktig å unngå opptreden som kan tas til inntekt for et bestemt utfall av meklingsprosessen eller anerkjennelse av okkupasjonen.** Næringslivsordningene må anvendes i samsvar med dette."
http://www.vest-sahara.no/files/pdf/brev_ud-norad_28.11.2003.pdf

09.08.2004

Brev fra direktør i Midtøstenseksjonen, Lasse Bjørn Johannessen, i brev til den saharawiske menneskerettighetsaktivisten Sidi Mohammed Daddach

"**Norge følger situasjonen i Vest-Sahara tett** og støtter den viktige rollen som FN fører for å komme fram til en fredelig løsning, særlig Settlement Plan."

http://www.vest-sahara.no/files/dated/2010-08-09/brev_ud-daddach_09.08.2004_s1.jpg

http://www.vest-sahara.no/files/dated/2010-08-09/brev_ud-daddach_09.08.2004_s2.jpg

September 2004

Statssekretær Vidar Helgesen (H), 2004, i informasjonsheftet *Vest-Sahara - på vei mot selvbestemmelse?*

"Når det gjelder marokkanske undersøkelser og utvinning på sokkelen utenfor Vest-Sahara mener FN at det sannsynligvis vil være i strid med folkeretten. Vi slutter oss til den holdningen. **Det er viktig for oss at man fra norsk side ikke er involvert i virksomhet eller aktivitet som kan oppfattes som en anerkjennelse av okkupasjonen** eller tas til inntekt for et bestemt utfall av meklingen."

http://www.vest-sahara.no/files/pdf/Hefte_SKVS_2004.pdf

26.05.2004

Utenriksminister Jan Petersen

På spørsmål om humanitær situasjon for flyktningene i Algerie, går Petersen ikke inn på Vest-Saharas status.

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=29705>

26.10.2004

Notat sendt fra Midtøstenseksjonen til Statssekretær Vidar Helgesen

"[Selfa Arctic-]**Prosjektet er imidlertid lokalisert i okkupert område**, og det vil derfor være et vurderingsspørsmål hvor vidt NORADs støtte vil kunne tolkes som **norsk støtte til den marokkanske okkupasjonen av Vest-Sahara**".

http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/ud-notat_selfa_26102004.pdf

25.11.2004

Brev fra avdelingsdirektør i UD, Lasse Bjørn Johannessen til NORAD og Ambassaden i Rabat

"Statssekretæren stilte seg undrende til beslutningen, sett på bakgrunn av Norges uttalte støtte til FNs forsøk på å løse konflikten i Vest-Sahara, en støtte om bl.a. innebærer at man fra norsk side ikke skal foreta seg noe som kan **fortolkes til fordel for den marokkanske okkupasjonsmakten**".

http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/brev_ud-norad_25112004.pdf

13.12.2004

Brev fra Lasse Bjørn Johannessen, UDs Midtøstenseksjon, til Utenriksråden

"Det eksisterer for tiden ingen sanksjoner som legger bånd på utenlandsk næringsvirksomhet i **det marokkansk okkuperte Vest-Sahara**, men så lenge konflikten ikke er løst, så er det den norske regjeringens uttalte politikk at man fra norske myndigheters side ikke skal foreta seg noe som kan fortolkes som støtte til partene i konflikten. Den norske holdningen er i tråd med folkerettslige vurderinger gjort av FN og Rettsavdelingen. Den norske holdningen ble gjort kjent for Sjøvik på et møte med ambassaden i Rabat i forrige uke".

17.12.2004

Finansminister Per-Kristian Foss

På spørsmål om Petroleumsfondet, nevner ikke Foss områdets status.

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=29705>

[sporsmal/?qid=31115](#)

12.04.2005

Tilrådning fra Petroleumsfondets Etske Råd om uttrekk av selskapet Kerr-McGee .

"Selv om Marokko de facto har kontroll over Vest-Sahara er ikke marokkansk suverenitet over området anerkjent av FN. I henhold til FN er Vest-Sahara fortsatt et ikke-selvstyrt område. [...]

Okkupasjonen av Vest-Sahara er i strid med FNs regler og vedtak."

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/tema/statens_pensjonsfond/ansvarlige-investeringer/tilradninger-og-brev-fra-etikkradet/tilradning-om-uttrekk-2.html?id=91683

03.05.2005

Statssekretær Vidar Helgesen (H)

"Vi har en klar norsk politikk på at vi ikke tilrår norsk næringslivsaktivitet der, og ikke støtter det økonomisk. [...] Det er også vår politikk at delegasjonsbesøk og offisielle besøk fra norsk side, inkludert fra ambassadøren, ikke bør skje i en sammenheng hvor man ledsager marokkanske interesser. **Det kan bli utlagt som en støtte til marokkanske posisjoner og aktiviteter** i Vest-Sahara.[...] Grunnen til at vi stanset dette bistandsprosjektet er jo at så en fare for at dette kunne bli sett på som støtte til den ene parten i konflikten, **fordi prosjektets eierside er marokkanske, og fordi fiskeribefolkningen i området overveiende er marokkanere** - det er ikke velstående marokkanere - men det er marokkanere som er flyttet inn ditt som et ledd i den marokkanske tilnærmingen til konflikten"

<http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/83487/>

18.05.2005

Utenriksminister Jan Petersen

"Norge har ikke anerkjent Marokkos annekasjon av Vest-Sahara, og vi støtter den pågående meklingsprosessen i regi av FNs sikkerhetsråd for å få til en politisk løsning på suverenitetskonflikten. Regjeringen legger stor vekt på å unngå norsk offentlig opptreden i forhold til Marokko og Vest-Sahara som kan tolkes som en de **facto legitimering av Marokkos annekasjon** eller som på annen måte kan medvirke til å prejudisere utfallet av FNs meklingsprosess. Det finnes for tiden ingen sanksjoner som gir grunnlag for å forby norske selskaper å investere i Vest-Sahara eller å drive handel med produkter fra **annektert territorium**"

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=32179>

23.05.2005

Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson

"Som utenriksministeren allerede har opplyst i sitt svar på skriftlig spørsmål nr. 754 den 18. mai, eksisterer det for tiden ingen sanksjoner som gir grunnlag for å forby norske selskaper å investere i Vest-Sahara eller å drive handel med **produkter fra annektert territorium.**"

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=32225>

06.06.2005

Pressemelding fra Finansdepartementet ifm eksklusjon av oljeselskapet Kerr-McGee

"Marokko har i en årrekke, til tross for sterk fordømmelse fra FN, okkupert Vest-Sahara. Kerr-McGee legger etter rådets vurdering til rette for Marokkos mulige utnyttelse av naturressursene i området. Rådet anser slik virksomhet som et "særlig grovt brudd på grunnleggende etiske normer" blant annet fordi dette kan bidra til å legitimere Marokkos suverenitetskrav og dermed undergrave FNs fredsprosess."

http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fin/Nyheter-og-pressemeldinger/2005/forste_selskap_utelukket_fra_petroleumsf.html?id=256344

11.07.2005

Informasjonsrådgiver Eirik Bergesen, Utenriksdepartementet, til Dagens Næringsliv.

"Handelen strider mot det FN og Norge har forpliktet seg til. Vi har vært svært tydelige på vårt standpunkt, men vi har ingen sanksjonsmulighet overfor norske bedrifter".

<http://www.dn.no/forsiden/naringsliv/article551291.ece>

03.08.2005

Utenriksminister Jan Petersen, i brev til Støttekomiteen for Vest-Sahara

"Norge har som kjent ikke anerkjent **marokkansk anneksjon av Vest-Sahara**. Vår holdning tar utgangspunkt i at området etter folkeretten er å betrakte som ikke-selvstyrt.

<http://www.vest-sahara.no/index.php?cat=73&art=1537>

18.08.2005

Utenriksminister Jan Petersen i UD-pressemelding om løslatelse av krigsfanger.

"Løslatelsen i dag vil forhåpentligvis bidra til en positiv utvikling mot en løsning på **konflikten om Vest-Sahara**".

http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/ud/Nyheter-og-pressemeldinger/2005/positiv_utvikling_i_konflikten.html?id=258097

05.03.2006

Etisk forvaltning av fellesskapets verdier

Innlegg i Dagbladet av Finansminister Kristin Halvorsen

"Ett selskap er trukket ut på grunn av brudd på etiske normer gjennom letevirsomhet utenfor det **okkuperte Vest-Sahara**."

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/taler_artikler/ministeren/finansminister_kristin_halvorsen/2005-2/etisk-forvaltning-av-fellesskapets-verdi.html?id=113693

06.04.2006

Anne Lene Dale Andersen, pressetalskvinne, Utenriksdepartementet, til NRK Kveldsnytt.

"Norske myndigheter er opptatt av at FN-sporet skal følges og at FN skal få løse denne konflikten. Vi følger også FNs anbefaling om at det ikke skal foretaes noe som kan forskuttere utfallet av det. Derfor har norske myndigheter orientert Sjøvikgruppen om at man ikke bør investere i den typen prosjekter og norske myndigheter har heller ikke støttet prosjektet økonomisk."

12.05.2006

Revidert nasjonalbudsjett 2006

"Ett selskap er trukket ut på grunn av brudd på etiske normer gjennom letevirsomhet utenfor det **okkuperte Vest-Sahara**."

<http://www.regjeringen.no/Rpub/STM/20052006/002/PDFS/STM200520060002000DDDPDFS.pdf>

06.10.2006

Nasjonalbudsjettet 2007

"Ett selskap ble i fjor trukket ut på grunn av grove brudd på etiske normer gjennom letevirsomhet utenfor det **okkuperte Vest-Sahara**, men er nå tatt inn igjen i fondets investeringsunivers fordi selskapet har avsluttet letevirsomheten."

<http://www.regjeringen.no/Rpub/STM/20062007/001/PDFS/STM200620070001000DDDPDFS.pdf>

06.11.2006

Brev fra UD til Advokatfirmaet Hus, Panzer & Co

"Marokko utøver ikke internasjonalt anerkjent suverenitet over Vest-Sahara, og er da i henhold til folkeretten forpliktet til å ha lokalbefolkningens interesser som rettesnor for sin utnyttelse av områdets ressurser, herunder ressursene på områdets sokkel og i den økonomiske sone. [...]

Norske myndigheter fraråder imidlertid norsk næringsliv norsk næringsliv å engasjere seg i forhold til Vest-Sahara".

http://www.vest-sahara.no/files/dated/2010-08-09/brev_ud-advokatfirma_huspanzerco_06.11.2006.pdf

07.12.2006

Kommunikasjonssjef Bjørn Jahnsen, UD

"Utenriksdepartementet fraråder all økonomisk samkvem med Vest-Sahara, inkludert import"

<http://www.norwatch.no/2006120742/vestsahara/direkteinvesteringer/fortsatt-omega-3-import-fra-vest-sahara.html>

Februar 2007

Rapport fra UD-besøk til flyktningleirene i Algerie.

"Reisen var også et ledd i forberedelsen av et planlagt besøk til **marokkansk-annektet Vest-Sahara** for å kunne danne seg et mer helhetlig bilde av situasjonen. [...] Det ble rapportert om alvorlige MR-brudd i **marokkansk-annektet sone**. [...] Betydelige marokkanske styrker er utplassert i det **annektete området**. MINURSO overvåker våpenhvilen fra 1991, og gir også logistikk til tiltak for å bedre kontakten mellom flyktingene og resten av befolkningen i **annektet Vest-Sahara**."

<http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Humanitært%20arbeid/070306%20DelegasjonTindoufRapport.pdf>

19.03.2007

Brev fra Utenriksminister Jonas Gahr Støre til LO

"I tråd med Norges internasjonale engasjement for menneskerettigheter følger vi situasjonen i **det marokkansk-annektete området** nøye. [...] Fra norsk side har vi ved en rekke anledninger meddelt vår generelle bekymring for MR-situasjonen i **det annektete området overfor Marokko**."

http://www.vest-sahara.no/files/pictures/brev_UD-LO_19.03.07.TIF

13.04.2007

Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2006

"Selskapet KerrMcGee ble utelukket fra fondet sommeren 2005 fordi selskapets letevirksomhet i det **okkuperte Vest-Sahara** ble ansett å utgjøre et særlig grovt brudd på grunnleggende etiske normer."

<http://www.regjeringen.no/pages/1965990/PDFS/STM200620070024000DDDPDFS.pdf>

02.05.2007

Utenriksminister Jonas Gahr Støre

"Slik vi ser det, må denne løsningen ivareta den saharawiske befolkningens rett til selvbestemmelse, i tråd med folkeretten og FNs vedtak. I sin resolusjon denne uken (30. april i år) oppfordrer FNs sikkerhetsråd Marokko og Polisario til å gå inn i direkte forhandlinger uten forhåndsforhold. Resolusjonen anmoder FNs medlemsland om å støtte opp om dette. Fra norsk side vil vi nå sondere overfor FN og andre berørte aktører hvordan Norge best kan bidra videre i denne prosessen. **Regjeringen følger menneskerettighetssituasjonen i det annektete området nøye**. Vi har ved en rekke anledninger gitt uttrykk for vår bekymring overfor Marokko og vi har også tatt opp enkeltsaker. Dette vil vi fortsette med. Vi gjør det klart at alle former for overgrep i **det annektete Vest-Sahara** må stanses og menneskerettighetene må respekteres."

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=37153>

21.05.2007

Innlegg fra Statssekretær Johansen ved Institute of Security Studies, Pretoria, Sør-Afrika
Peace and security challenges in Africa

"We are deeply concerned about the situation in Western Sahara. [...] Both Morocco and Polisario are now showing willingness to move the process forward and negotiate under UN auspices. This is a window of opportunity. We are ready to explore the possibilities for supporting the process, in accordance with the recent SCR that "invites Member States to lend appropriate assistance to such talks".

http://www.regjeringen.no/nn/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/taler_og_artikler_av_ovrig_politisk_leder/tidligere-statssekretaer-johansen/2007/challenges.html?id=467766

26.06.2007

Jørn Gjelstad, underdirektør i regionavdeling Midtøsten i UD til Bergens Tidende.

"**På grunn av okkupasjonen fraråder Utenriksdepartementet** alle norske selskaper å drive handel med Vest-Sahara".

27.06.2007

E-post fra Midtøstenseksjonen i Utenriksdepartementet til Rederiforbundet

"Norge anerkjenner ikke **Marokkos annekasjon av Vest-Sahara** og Vest-Sahara har etter vår

oppfatning status som et "ikke-selvstyrt" område. [...] Det finnes for tiden ingen internasjonale sanksjoner om gir grunnlag til å forby norske selskaper å investere i Vest-Sahara eller å **drive handel med produkter fra annektert territorium**. Norske myndigheter ønsker imidlertid ikke å støtte norske bedrifters engasjement i Vest-Sahara. På direkte forespørsel fra norske bedrifter har derfor norske myndigheter (fra 18.10.06) valgt å skjerpe språkbruken fra å vise tilbakeholdenhet til å fraråde at norske bedrifter medvirker til næringsvirksomhet i Vest-Sahara inkl. ressursutnyttelse, investeringer og handel som i den grad den ikke er i tråd med lokalbefolkningens interesser, kan være i strid med folkeretten."

<http://www.vest-sahara.no/index.php?cat=83&art=1538>

06.07.2007

Mail fra Rolf Einar Fife, leder i UD's rettsavdeling til Framtiden i våre hender (Norwatch)

"Vi fraråder handelen med Vest-Sahara, og det i seg selv er et ganske sterkt signal. Vår holdning er at vi ikke lar det etterlate noe tvil om betenkelighetene ved dette når vi blir spurt"

<http://www.norwatch.no/2007070621/vestsahara/regelverk/fosfathandel-med-folkerettskomplikasjoner.html>

29.08.2007

Mail fra kommunikasjonssjef Bjørn Jahnsen i UD til Framtiden i våre hender (Norwatch).

UD henviser til 2 ferske uttalelser fra Finansdepartementets om **okkuperte Vest-Sahara**.

"Vil bare gjøre deg oppmerksom på at norsk politikk på dette området er omtalt en rekke steder på regjeringen.no, f.eks.:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/tema/andre/Etiske-retningslinjer/Tilradninger-og-brev-fra-Etikkradet/Tilradning-om-uttrekk-2.html?id=91683>

http://www.regjeringen.no/en/dep/fin/The-Ministry/The-Minister-of-Finance/taler_artikler/2005-2/Etisk-forvaltning-av-fellesskapets-verdier.html?id=113693

(Kronikk i Dagbladet av finansministeren fra februar 2007). For øvrig har det vært store oppslag i pressen i flere år om om dette, bl.a. i forbindelse med et Brennpunkt-program for et par-tre år siden, og eller regelmessig når spørsmålet kommer opp."

12.09.2007

Regjeringens frarådning av næringsliv.

"Norge ser det som viktig å avstå fra handlinger som kan utlegges som en **legitimering av situasjonen i Vest-Sahara**. For å forhindre handel, investeringer, ressursutnyttelse og andre former for næringsvirksomhet som ikke er i samsvar med lokalbefolkningens interesser og følgelig kan være i strid med folkeretten, fraråder norske myndigheter slike aktiviteter."

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/norgesfremme-og-kultursamarbeid/norges-omdomme/vest-sahara.html?id=480822>

Oktober 2007

NRK Spekter, sendingen vist 07.11.2007

Raymond Johansen, statssekretær, Utenriksdepartementet

"Vi fraråder dem å investere eller handle i Vest-Sahara. [...] **Vi aksepterer ikke den snikende anneksjonen** som skjer fra marokkansk side....ved at man har settlere....ved at man investerer i disse områdene. Og at man bruker ressursene utenfor Vest-Sahara kyst. Fordi at vi **ikke ønsker å støtte opp om den anneksjonen** som foregår, og derfor skal det ikke være sånn at man gjennom investeringer her gir marokkanske myndigheter en rett på et område som de faktisk ikke har rett på. [...] **At ikke vi bruker ordet okkupasjon ligger i at det er et uavklart juridisk spørsmål på denne konflikten**. [...] Norge anerkjenner ikke Vest-Sahara som en nasjon før det skjer som en del av en fredsprosess, og at den er anerkjent av de Forente Nasjoner. Men det gjør også inntrykk på oss at alle de afrikanske land anerkjenner Vest-Sahara og at Vest-Sahara er et fullverdig medlem den Afrikanske Union. [...] Både denne regjeringen, og den forrige regjering, har kommunisert tydelig overfor Sjøvikgruppen at vi ikke setter pris på det engasjementet. **Vi fraråder norsk næringsliv - da vil jo det også være Sjøvikgruppen - å investere i et område som vil legitimere en marokkansk anneksjon av dette området.** "

NRK-intervjuet foretatt i slutten av oktober 2007.

<http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/322428/>

15.11.2007

Utenriksminister Jonas Gahr Støre

"Vest-Sahara er et ikke-selvstyrt område som lenge har vært på FNs dagsorden. Norge ønsker ikke ensidig å påvirke eller forskuttere utfallet av de fredsbestrebelsene og den selvbestemmelsesprosessen som er igangsatt i FNs regi. Derfor velger regjeringen å omtale sakskomplekset som **situasjonen** i Vest-Sahara [...] **Situasjonen** er kompleks og vil ikke kunne løses ved å gå inn på eller tolke rettslige begreper som okkupasjon eller anneksjon. Men det skal ikke herske noen tvil om at Sikkerhetsrådet ikke har godkjent noen anneksjon, og forutsetter en selvbestemmelsesprosess i samsvar med FN-pakten"

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=38485>

20.11.2007

Raymond Johansen, statssekretær, til Dagbladet

"Vi støtter fullt ut opp om FNs arbeid for selvbestemmelse for Vest-Sahara og bruker det språket FN selv bruker, nemlig at Vest-Sahara er et ikke-selvstyrt område [...] **Vår linje avviker ikke fra FN sin linje. Tvert imot har vi valgt å skjerpe den norske kritikken av Marokko ved å si at det pågår en snikende anneksjon av området. Det er et ganske sterkt uttrykk"**

http://www.vest-sahara.no/files/pdf/dagbladet_201107.pdf

09.01.2008

Utenriksminister Jonas Gahr Støre

"Som representanten Vallersnes er godt kjent med, er Vest-Sahara et **omstridt område**, hvor det pågår forhandlinger om rettslig status mellom partene i FNs regi. Norge ønsker ikke ensidig å påvirke eller forskuttere utfallet av disse forhandlingene. Derfor velger Regjeringen å omtale dette sakskomplekset som **«situasjonen i Vest-Sahara»**. [...] Situasjonen er kompleks og vil ikke kunne løses ved å gå inn på eller tolke rettslige begreper som okkupasjon eller anneksjon."

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2007-2008/080109/ordinarsporretime/4/>

08.07.2008

Brev fra Avdelingsdirektør i NHD, Knut J. Utvik, til Yara International ASA

"Departementet [...] tar til etterretning at Yara International ikke vil starte import av fosfat med opprinnelse Vest-Sahara så lenge norske myndigheter fraråder slik import. Når det gjelder de konkrete tilrådingene vil Nærings- og handelsdepartementet vise til Utenriksdepartementet og forventer at Yara International tar kontakt med og følger råd fra Utenriksdepartementet for spørsmål som gjelder forståelsen av tilrådingen".

http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/korr_nhd_yara_juli2008.pdf

26.08.2008

Uttalelser fra Statssekretær Øyvind Slåke, NHD, til Framtiden i våre hender (Norwatch).

"Yara informerte [...] om at de ikke vil starte import av fosfat fra nevnte områder så lenge FN og norske myndigheter fraråder import fra Vest-Sahara".

http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/uttalelse_nhd_norwatch_260808.pdf

23.01.2009

St.meld. nr. 10 (2008-2009) - Næringslivets samfunnsansvar

"Regjeringen mener det ikke er ønskelig å utvikle et særnorsk system som innebærer at norske selskaper skal avstå fra å handle med eller investere i problematiske land eller områder. Det er i dag to unntak fra denne hovedregelen. Det gjelder næringslivets økonomiske engasjement i forhold til **den uavklarte situasjonen** for Vest-Sahara og situasjonen i Burma."

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-10-2008-2009-4/1.html?id=543010>

18.02.2009

Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Leserinnelegg i Universitas.

"I en situasjon hvor Norge og andre land aktivt støtter partene med å finne en forhandlingsløsning,

vil anerkjennelse av Polisario, som flere organisasjoner krever, ganske sikkert få negative følger for samtalen. I tråd med folkeretten og for å forhindre **legitimering av den nåværende situasjonen i Vest-Sahara**, besluttet Regjeringen i 2007 å fraråde norske selskaper å engasjere seg i næringsvirksomhet i Vest-Sahara, og tilhørende havområder”.

<http://universitas.no/leserbrev/52952/regjeringen-og-vest-sahara/>

28.02.2009

Raymond Johansen, statssekretær, Utenriksdepartementet, til Adresseavisa

”Vi må finne en løsning som er akseptable for alle parter, slik de pågående FN-forhandlingene om Vest-Saharas fremtid tar sikte på. Det er viktig at alle former for overgrep i **Vest-Sahara-området** stanses og at menneskerettighetene respekteres.”

12.03.2009

Brev fra Utenriksminister Jonas Gahr Støre til 18 norske organisasjoner

”Siden spørsmålet om Vest-Saharas suverenitet også er **omstridt internasjonalt**, er det videre viktig at samtalen foregår på grunnlag av bred internasjonal enighet oppnådd ved behandling i FNs organer. [...] I tråd med folkeretten og for å forhindre legitimering av den nåværende situasjonen i Vest-Sahara besluttet Regjeringen i 2007 å fraråde norske selskaper å engasjere seg i næringsvirksomhet i Vest-Sahara og tilhørende havområder. ”

http://www.vest-sahara.no/files/dated/2009-10-10/brev_gahr-store-organisasjoner_12.04.2009.pdf

10.07.2009

Pressemelding i forbindelse med økt bistand.

”Norge slutter opp om FNs generalsekretærs innsats for å finne fram til **en politisk løsning på situasjonen** som innebærer selvbestemmelsesrett for befolkningen i Vest-Sahara, i tråd med folkeretten og FNs resolusjoner.”

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/pressemeldinger/2009/sahrawiske.html?id=571184>

10.07.2009

Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Tale til AUFs sommerleir

”Vi skal sette fokus på ”de glemte konfliktene”. En av dem er Vest-Sahara. Norge slutter opp om FNs innsats for å finne frem til **en politisk løsning på situasjonen**, som innebærer selvbestemmelsesrett for befolkningen i Vest-Sahara, i tråd med folkeretten og FNs resolusjoner.”

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/utenriksministeren/2009/auf_sommerleir.html?id=571955

21.09.2009

Utdrag fra Ny Tid.

”Bjørn Jahnsen, kommunikasjonssjef i UD, benekter imidlertid at det har vært noen endring i betegnelsen av konflikten mellom Marokko og Vest-Sahara, slik Oslo Ap skriver. – **UD benytter ikke ordet okkupasjon, men omtaler det som ’situasjonen i Vest-Sahara’. Her har det ikke vært noen endring, påstår han”.**

Gry Larsen, statssekretær:

”Norge mener at Vest-Sahara har rett til selvbestemmelse. **Vi omtaler Vest-Sahara i tråd med det som benyttes av FNs generalforsamling og FNs sikkerhetsråd. Det har, så vidt meg bekjent, vært linjen til skiftende regjeringer.** [...] Norge har overhodet ikke gjort lite for den saharawiske befolkningen under denne regjeringen. Derimot har vi mer enn doblet støtten til det saharawiske folket i 2009. Disse pengene skal gå til ulike humanitære tiltak, som kontaktskapende virksomhet for saharawiske familier som bor atskilt i Vest-Sahara og i flyktningleire i Algerie. I 2007 bestemte regjeringen seg også for å fraråde norsk næringsliv å engasjere seg i Vest-Sahara. Dette var en skjerping, sammenliknet med forrige regjering. Vi har flere ganger tatt opp våre bekymringer, ikke minst for menneskerettigheter og den humanitære situasjonen med marokkanske myndigheter”.

<http://www.nytid.no/nyheter/artikler/20090821/trobbel-i-sahara/>

11.12.2009

Brev fra Statssekretær i UD, Gry Larsen, til SAIH

"Rettighetene til den saharawiske befolkningen må respekteres i **områder som administreres både av Marokko og Polisario**. [...] Norge støtter FN's innsats for en politisk løsning på **situasjonen i Vest-Sahara**. [...] Vi legger vekt på at områdets naturressurser, også til havs, ikke må utnyttes på en måte som ikke kommer det ikke-selvstyrte territoriets befolkning til gode."
http://www.saih.no/files/images/6078-brev_gry_larsen-saih_11.12.2009.jpeg

10.03.2010

Kjetil Elsebutangen, kommunikasjonsrådgiver, Utenriksdepartementet, til Uppdrag Granskning, SVT1:

"UD har gitt veldig tydelig uttrykk for det rådet vi har om å avstå fra næringsengasjement i Vest-Sahara. Det er både blitt kommunisert på den norske regjeringens nettsider, og direkte til representanter for enkeltfirmaer. Samtidig så er det slik at UD ikke har noen sanksjonsmuligheter overfor selskaper. Man kan gi klart råd. [...] Fra Utenriksdepartementets side har man vært helt tydelig i å fraråde næringsengasjement i Vest-Sahara. "

16.03.2010

NRK-intervju med Kjetil Elsebutangen, kommunikasjonsrådgiver, UD.

"- Norske myndigheter fraråder norsk næringsengasjement i Vest-Sahara. Norge ser det som viktig å avstå fra handlinger som kan **legitimere situasjonen i landet**, sier Kjetil Elsebutangen ved UD's pressevakt.

- Hva sier dere om GC Riebers uttalelser om at de har vært i dialog med dere, har dere klarert importen fra Vest-Sahara?

UD har ikke klarert noen virksomhet i Vest-Sahara, svarer Elsebutangen kontant.

-Hvilke råd har da blitt gitt?

-Det generelle rådet er lagt ut på regjeringens nettsider, men vi har også kommunisert dette direkte overfor enkeltfirmaer. Jeg har ikke hele oversikten, men kan bekrefte at Rieber er et av firmaene som har fått beskjed om **den klare holdningen** fra det offisielle Norge".

<http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7039472>

17.03.2010

Kjetil Elsebutangen, kommunikasjonsrådgiver Utenriksdepartementet, i FiskeribladetFiskaren

"Norske myndigheter fraråder norsk næringsengasjement i Vest-Sahara".

19.03.2010

Kjetil Elsebutangen, kommunikasjonsrådgiver Utenriksdepartementet, til NRK

"Det er viktig med et internasjonalt press på partene for å få til en løsning, og UD tar opp situasjonen i Vest-Sahara i alle relevante fora".

<http://www.nrk.no/nyheter/norge/1.7046187>

22.03.2010

Kjetil Elsebutangen, kommunikasjonsrådgiver Utenriksdepartementet, i Dagbladet.

"Vårt generelle råd er å avstå fra all næringsvirksomhet i Vest-Sahara"

26.03.2010

Brev fra ekspedisjonssjef Aud Marit Wiig i Utenriksdepartementet, til DNV.

"Utenriksdepartementet tar ikke stilling til hvorvidt den aktivitet som GC Rieber foretar seg i Marokko og Vest-Sahara, og som ikke er forklart nærmere i Deres brev, er i samsvar med lokalbefolkningens interesser, eller på andre måter kan anses å stride mot de hensyn som ligger til grunn for myndighetenes anbefaling – herunder en legitimering av **situasjonen i Vest-Sahara**"

http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/brev_ud-dnv_26032010.pdf

06.04.2010

Brev fra Næringsminister Trond Giske til Støttekomiteen for Vest-Sahara

"Nærings- og handelsdepartementet har presisert overfor selskapet at når det gjelder tilrådingen fra Utenriksdepartementet vedrørende handel med Vest-Sahara, så forventer departementet at Cermaq og dets selskaper har kontakt med og følger råd fra Utenriksdepartementet hva gjelder forståelsen av tilrådingen.

http://www.vest-sahara.no/files/dated/2010-08-09/brev_giske-skvs_06.04.2010.pdf

22.04.2010

Ragnhild Imerslund, Utenriksdepartementet, til Dagsrevyen

"Vi frykter at næringsvirksomhet i dette området kan være i strid med folkeretten, og virksomhet som kan bidra til å **legitimere den nåværende situasjonen** mener vi derfor vil være uheldig."

<http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/210467/>

22.04.2010

Underdirektør i Utenriksdepartementet (UD), Ragnhild Imerslund til NRK:

"Norske myndigheter har som klar politikk at vi fraråder næringsvirksomhet og handel med området, og vi oppfordrer norsk næringsliv til å følge dette rådet. [...] Norske myndigheter har en klar og tydelig politikk hvor vi fraråder slik virksomhet, fordi vi mener at det kan være i strid med folkeretten. Norske bedrifter har da selv et ansvar til å avgjøre hvorvidt aktivitet i dette området er i tråd med det som vi kaller godt samfunnsansvar"

<http://www.nrk.no/nyheter/norge/1.7092343>

24.04.2010

Underdirektør Ragnhild Imerslund i Utenriksdepartementet til TV 2 Nyhetene.

"Vi uttaler oss aldri i forhold til enkeltsaker, men generelt kan jeg si at vi fraråder handel i området"

<http://mobil.tv2.no/nyhetene/innenriks/okonomi/-fornuftig-aa-trekke-seg-som-nhopresident-3192256.html>

04.05.2010

Utenriksminister Jonas Gahr Støre, i interpellasjon i Stortinget

"Som representanten er kjent med, skjerpet denne regjeringen henstillingen til norsk næringsliv angående virksomheten i Vest-Sahara. Norge fraråder nå næringsvirksomhet i området.

[...] Over 40 år etter at Vest-Sahara ble etablert som et ikke-selvstyrende område, i henhold til FN-paktens bestemmelser for territorier som ikke oppnådd selvstendighet, er konflikten om områdets fremtidige status fortsatt ikke løst.

[...] Norges konsekvente linje er å støtte FNs sikkerhetsråds krav om å muliggjøre vilkårene for selvbestemmelsesrett for befolkningen i Vest-Sahara, samt å vektlegge behovet for respekt for menneskerettighetene. Det er i denne sammenheng viktig å avstå fra handlinger som kan bidra til å **legitimere den gjeldende situasjonen i området.**

[...] Etter som **Marokko ikke utøver internasjonalt anerkjent suverenitet over Vest-Sahara**, har de i utgangspunktet ikke rett til å utnytte områdets ressurser som om de var deres egne. Ifølge folkeretten kreves det at utnyttelse av ressurser i slike områder må skje i samsvar med lokalbefolkningens **ønsker og interesser.**

[...] Dersom Marokko i Vest-Sahara legger til rette for handel, investeringer, ressursutnyttelse og andre former for kommersiell aktivitet som ikke er i samsvar med lokalbefolkningens interesser, kan det derfor være i strid med folkeretten. For andre stater vil det også kunne representere et folkerettsbrudd om staten gir støtte til ressursutnyttelse som ikke er i tråd med lokalbefolkningens interesser.

[...] Norge støtter forhandlingene i FN-regi som startet i 2007. La meg også her presisere, som jeg tidligere har gjort i Stortinget, at når **regjeringen benytter samme ordbruk som FNs sikkerhetsråd og FNs generalforsamling i omtalen av Vest-Sahara, det vil si at det dreier seg om en ikke-selvstyrt område, er dette fordi Norge ikke ensidig forsøker å forskuttere utfallet** av de fredsbestrebelsene og den selvbestemmelsesprosessen som er igangsatt i FNs regi. Det er viktig at det internasjonale samfunn står samlet i sitt press på partene for raskest mulig å nå en varig løsning av konflikten.

[...] **Situasjonen er kompleks**, som representanten Skei Grande sier. Jeg er ikke sikker på at ordbruken på dette kommer til å avgjøre og gjøre den mindre kompleks. Det har vært Norges vurdering, sammen med de land som tenker likt med oss, at vi skal forholde oss til begreper som er sentralt i FN.

[...] **Nå må vi bare passe på at vi ikke gjør denne debatten til en norsk diskusjon om hvilket begrep vi bruker på situasjonen. Når Utenriksdepartementet over mange år har valgt å holde seg til den formuleringen som FNs generalforsamling gjentatte ganger har brukt, nemlig å omtale Vest-Sahara som et ikke-selvstyrt område**, har det vært en norsk linje at vi har ligget på

den kursen. Men jeg skal gjerne på bakgrunn av denne debatten ta en ny runde internt hos oss og be våre FN-eksperter se på hvor den saken står, og om man tror det kan være godt for saken at vi åpner en debatt om vi skal kalle dette for okkupasjon. Men så vidt jeg har satt meg inn i, har FNs generalforsamling holdt fast ved det begrepet gjennom gjentatte resolusjoner og **ikke godkjent at det foreligger en anneksjon. Det å ha 'okkupert' utløser en status og spesielle ansvar i henhold til Genève-konvensjonene, og det er en situasjon som altså ikke har vært vurdert til nå.** Så jeg vil advare mot at vi avleder vår enighet om at denne **situasjonen er uholdbar**, at den må opphøre, at FN må lykkes med sine bestrebelse og få til enighet, til å bli en diskusjon om det begrepet. Men jeg skal gjerne ta en ny runde på hvor saken står akkurat nå."

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/svar_stortinget/sporretime/2010/vestsahara_debatt.html?id=603954

11.05.2010

Utenriksminister Jonas Gahr Støre i Stortinget, om EFTA-avtale med Marokko

"Det må også her tas utgangspunkt i Marokkos grenser slik disse er folkerettslig anerkjent.

Ettersom Marokko ikke utøver internasjonal anerkjent suverenitet over Vest-Sahara, anses ikke Vest-Sahara som en del av Marokkos territorium i relasjon til denne avtalen."

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/svar_stortinget/sporretime/2010/svar_israelhandel.html?id=604663

08.06.2010

"Møte i Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé

Momenter for utenriksminister Jonas Gahr Støres innlegg i møtet.

Sak 8: Eventuelt

Vest-Sahara og begrepsbruk

Etter interpellasjonsdebatten i Stortinget om Vest-Sahara 4. mai 2010, har UD foretatt en gjennomgang av hvordan området blir omtalt i FN og blant likesinnede land, og vi har vurdert om en endring i omtalen fra norsk side vil kunne ha positiv effekt i forsøkene på å løse konflikten.

Uansett hvilket uttrykk som benyttes for å beskrive situasjonen i Vest-Sahara, så vil de myndigheter som faktisk kontrollerer området ha en rekke forpliktelser overfor sivilbefolkningen.

FN har, blant annet i alle relevante resolusjoner fra Sikkerhetsrådet, konsekvent omtalt området som "ikke-selvstyrt område", i tråd med FN-paktens artikkel 73 og 74. Disse reglene medfører en rekke plikter for den stat som anses som administrator av området til å ivareta lokalbefolkningens behov.

Selv om Marokko ikke formelt har påtatt seg rollen som "administrator" av området, anses landet av FN *de facto* som slik administrator. Det at FN legger til grunn dette regelsettet, utelukker imidlertid ikke at også andre regelsett kan komme til anvendelse samtidig, dersom vilkårene for dette er oppfylt. Dette vil for eksempel gjelde de forpliktelsene som følger av reglene om okkupasjon i internasjonal humanitærrett.

Så til spørsmålet: **Kan det sies å foreligge en okkupasjonsituasjon i Vest-Sahara? Ifølge IV. Haagkonvensjon av 1907 artikkel 42, defineres et område som okkupert når det faktisk er underlagt en fremmed stats militære myndighet. Det kan neppe herske tvil om at den delen av Vest-Sahara som ligger vest for forsvarsvollen, kontrolleres sivilt og militært av Marokko.**

Når det gjelder området øst for vollen, synes dette ikke i samme grad å være militært kontrollert av Marokko. Tilgjengelig informasjon tyder på at området, i hvert fall i en viss utstrekning, kontrolleres av Polisario. Det kan derfor ikke uten videre legges til grunn at det foreligger en okkupasjonsituasjon i denne delen av området.

Juridisk sett er altså "ikke-selvstyrt område" den mest presise betegnelsen som dekker hele Vest-Sahara.

Det viktigste Norge kan gjøre nå i forhold til konflikten, er sammen med andre land å støtte opp under forhandlingene i FN-regi mellom partene Marokko og Polisario (som kom i gang i 2007). På grunn av steile fronter i mange år, er det behov for et samlet internasjonalt press på begge parter. Grunnlaget for forhandlingene er FNs sikkerhetsrådsresolusjon nr. 1754 (2007).

Sikkerhetsrådet omtaler ikke Vest-Sahara som "okkupert". Heller ikke FNs generalforsamling ser ut til å ha omtalt territoriet som "okkupert" i sine resolusjoner siden 1979. Ordet "okkupasjon" brukes heller ikke i Sikkerhetsrådets juridiske gjennomgang av 2002 som tar for seg Marokkos ansvar som *de facto* administrator av territoriet. Verken EU eller USA benytter betegnelsen "okkupert" i sine uttalelser om området og konflikten.

Når det gjelder partene, omtaler Polisario konsekvent den marokkansk-kontrollerte delen av Vest-Sahara som "okkupert Vest-Sahara", mens Marokko omtaler hele Vest-Sahara som "de sørlige provinser". **FN-betegnelsen "Vest-Sahara" er i seg selv en markering av at Marokkos annekasjon av området ikke anerkjennes.**

"Okkupert Vest-Sahara" brukes i praksis særlig for å argumentere for fremtidig uavhengighet for Vest-Sahara. Full uavhengighet er imidlertid bare ett av flere mulige resultater av den selvbestemmelse som FN-prosessen bør føre frem til.

Konklusjon: **På et tidspunkt der situasjonen på bakken ikke har forverret seg, men snarere har utviklet seg i en forsiktig positiv retning siden oppstarten av forhandlinger mellom partene i 2007, ville en endring av norsk ordbruk neppe bli forstått som et utspill som har til hensikt å legge press på begge parter.** Det ville kunne redusere Norges mulighet til å bidra til prosessen på måter som partene finner tjenlig, slik Sikkerhetsrådet ber om, og som Norge tidligere har sagt seg villig til. Regjeringen holder derfor fast ved å omtale Vest-Sahara som et "ikke-selvstyrt område". Brevet ble oversendt til Stortinget 15. juni 2010.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/andre/brev/brev_til_stortinget/2010/Brev-om-Vest-Sahara-og-begrepsbruk.html?id=608963

18.11.2010

Uttalelse av Statssekretær i UD, Espen Barth Eide, på Regjeringen.no

"Situasjonen i Vest-Sahara bekymringsfull. Hendelsene i Vest-Sahara er bekymringsfulle. Det er nå viktig at partene avstår fra voldsbruk og fortsetter samtalene i FN-regi. [...] Menneskerettighetene må respekteres, både i **områdene som administreres av Marokko** og av Polisario. Det er også viktig at journalister kan arbeide fritt for å rapportere om situasjonen"

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/nyheter/2010/vestsahara_bekymring.html?id=625000

03.03.2011

Utenriksminister Jonas Gahr Støre, i Stortinget

"Norges konsekvente linje er at Marokko ikke utøver internasjonal anerkjent suverenitet over Vest-Sahara. Marokko har dermed i utgangspunktet ikke rett til å utnytte områdets ressurser som om de var deres egne"

<http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=49558>

08.04.2011

Statssekretær Gry Larsen til Ny Tid.

"Norge forholder seg til Vest-Sahara som et omstridt område og eksporterer på denne bakgrunn ikke forsvarsmateriell til Marokko"

09.-19.05.2011

Epost fra UD til Framtiden i våre hender. Se rapportens Vedlegg 2.

http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/ud-fivh_vest-sahara-korr_mai2011.pdf

VEDLEGG 2: Utenriksdepartementet kommenterer

Departementet er gjort kjent med innholdet i denne rapporten. Slik svarte UD, 9. og 19. mai 2011, på spørsmål fra Framtiden i våre hender⁶⁵.

From: Andersen Frode Overland
To: Erik Hagen
Subject: RE: Forespørsel om intervju / Vest-Sahara
Date: Thu, 19 May 2011 23:36:56 +0200

Hei Erik

Er uenig i at det foreligger noen inkohærens i UD's uttalelser ift Vest-Sahara. Ift spørsmålene nedenfor viser jeg til mitt forrige svar.

Vennlig hilsen
Frode
Frode Overland Andersen
Underdirektør / Assistant Director General
Kommunikasjonsenheten / Communication Unit

From: Erik Hagen
Sent: Wednesday, May 18, 2011 3:03 PM
To: Andersen Frode Overland
Subject: SV: Forespørsel om intervju / Vest-Sahara

Hei, takk for svaret.

Jeg har vært borte fra kontoret fram til i dag.

Jeg har lest svarene med stor interesse. Men det du skriver på mine to første spørsmål bidrar ikke til å kaste lys over inkohærens mellom frarådningsteksten på UD's nettsider på den ene siden, og øvrige UD-uttalelser på den andre. Utenriksministerens redegjørelse til Stortinget oppklarer heller ikke spørsmålene knyttet til oppklaring av denne inkohærens.

Jeg har dermed tre oppfølgingsspørsmål, som jeg håper dere har anledning til å svare på. Har du mulighet til å komme tilbake til meg med svar innen utgangen av tirsdag 24. mai?

1)

Som nevnt, benytter UD av og til termene 'ønsker' og 'folk' når det gjelder naturressursaktiviteter i Vest-Sahara (jfr. Utenriksministeren i Stortinget 4. mai 2010 og 3. mars 2011). Jeg antar at UD dermed er enig med vurderingen fra FN-sekretariatet fra 2002, om at det er ønskene og interessene til Vest-Saharas folk som er gjeldende folkerett for naturressursaktiviteter i Vest-Sahara. Så lenge dette anses av UD som gjeldende folkerett, hvorfor gjenspeiles ikke disse to viktige termene i konklusjonen av frarådningsartikkelen på UD's nettsider?

2)

Vil disse to termene inkluderes i artikkelen?

3)

Ifm mine spørsmål 3a og 3b i forrige epost, skriver dere at UD avviser premisset for spørsmålet. Det er imidlertid her uklart om dere henviser til:

a) at Regjeringen nesten konsekvent benyttet termene okkupasjon/anneksjon fram til høsten 2007 (jfr over 20 uttalelser fra Regjeringen 2002-2007 som bruker de to ordene)

b) at det skjedde en endring i terminologi høsten 2007 (uttalelser som inneholdt ordene 'anneksjon'/'okkupasjon' stoppet etter høsten 2007)

---

⁶⁵ Brev UD til Framtiden i våre hender, 9. og 19. mai 2011. http://www.norwatch.no/images/stories/NW_dokumenter/ud-fivh_vest-sahara-korr_mai2011.pdf. Svarene i mailen å 9. mai står i kursiv.

- c) at dreiningen i terminologi er til fordel for Marokko (jfr uttalelser i marokkanske medier høsten 2007)
- d) selve spørsmålsformuleringene mine om 1) årsaken til at UD ikke vedkjenner at det har funnet sted en endring i terminologi; 2) om konsekvensene av en slik endring for konflikten.

Vennligst oppklar hvilke(n) del(er) av premisset for spørsmålene UD stiller seg uenig i.

Ser fram til å høre fra dere.

Mvh,
Erik Hagen
Researcher
Framtiden i våre hender
www.framtiden.no

Fra: Andersen Frode Overland
Sendt: 9. mai 2011 21:12
Til: Erik Hagen
Emne: FW: Forespørsel om intervju / Vest-Sahara

Hei Erik
Her er kommentarer fra oss på noen av spørsmålene dine.
Vennlig hilsen
Frode
Frode Overland Andersen
Underdirektør / Assistant Director General
Kommunikasjonsenheten / Communication Unit

1) FNs vurdering av næringsaktiviteter i Vest-Sahara fra 2002, som jeg omtaler i vedlegget, nevner at aktiviteter i Vest-Sahara vil være i strid med folkeretten dersom ønskene til folket i Vest-Sahara ikke lyttes til. Dette poenget påpekes også av Støre i Stortinget 4. mai 2010. Et folks rett til å konsulteres utgjør selve essensen i retten til selvbestemmelse som gjelder for ikke-selvstyrte områder. Norge har alltid forsvart denne retten for saharawiene. Hva er bakgrunnen for at det utelukkende er folkets interesser - og ikke ønsker - som er inkludert i frarådningsteksten på UD's nettsider?

UD forholder seg til gjelden folkerettslig praksis på dette området. Det vises forøvrig til Utenriksministerens brev til Stortinget 15. juni 2010

2) Begrepene 'befolkning' og 'folk' er to vidt forskjellige termer. Retten til selvbestemmelse gjelder for Vest-Saharas 'folk' - ikke 'befolkning' - jfr Corell-vurderingens konklusjon om "wishes and the interests of the people of the territory". Vest-Saharas folk ble talt opp og registrert først av den spanske folketellingen i 1974, og deretter av MINURSO, som sluttførte sitt arbeid i 1999. Befolkningen består imidlertid ikke bare av Vest-Saharas folk, men også av bosetterne. De to termene folk og befolkning brukes begge i UD's frarådningstekst. Først etablerer teksten at det er folket som har rett til selvbestemmelse, hvorpå UD påpeker at det er befolkningens interesser som skal respekteres.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/norgesfremme-og-kultursamarbeid/norges-omdomme/vest-sahara.html?id=480822>

Mener UD at FN-vurderingen fra 2002 gjelder befolkningen ("population") eller folket ("people") i Vest-Sahara? Hvilke av de to mener UD gjelder i den frarådningspolitikken?

UD forholder seg til gjelden folkerettslig praksis på dette området. Det vises forøvrig til Utenriksministerens brev til Stortinget 15. juni 2010

2a) Hvis det er førstnevnte, hva er i så fall det folkerettslige argumentet til at bosettere på okkupert land bør kunne tjene på næringsliv i området?

2b) Igjen, hvis det er førstnevnte; i hvilken grad vil UD mene at en aksept av bosetteres sysselsetting i okkuperte Vest-Sahara være et brudd med tidligere norsk politikk i saken? (jfr uttalelsene i det vedlagte dokumentet, særlig statssekretær Johansen, 7. november 2007, og de 22 andre norske uttalelsene om at man ikke skal støtte næringsliv for ikke å bidra til opprettholdelse av okkupasjonen/anneksjonen).

3) Rapporten jeg publiserer, dokumenterer at Bondevik-regjeringen fra 2002, fram til de rødgrønne i 2007 nesten konsekvent omtalte Vest-Sahara som annektert og/eller okkupert. Rapporten viser til 23 uttalelser fra politisk ledelse og embedsverket som benytter disse termene. I tillegg kommer en rekke andre tilsvarende og tydelige uttrykk. Dette utgjør godt over halvparten av samtlige Vest-Sahara-uttalelser fra Regjeringen i perioden. Denne praksisen ble endret høsten 2007 - etter at fredssamtalene mellom Marokko og Polisario tok til. Utenriksministerens hovedbudskap i sin redegjørelse til Stortinget 15. juni 2010 var derfor gal. Ministerens hovedargument for ikke å kalle Vest-Sahara okkupert eller annektert er nemlig at en endring i norsk praksis vil være å forstyrre fredssamtalene. Imidlertid underslår Regjeringen i sin presentasjon for Stortinget det faktum at endringen i de norske uttalelsene ALLEREDE ble foretatt i 2007. All debatt om terminologi i Vest-Sahara stammer jo nettopp fra dette vannskillet som allerede hadde funnet sted. Som vi grundig gjør rede for i rapporten, gikk UD vekk fra å gi et folkerettslig term på det marokkanske nærværet i Vest-Sahara ETTER at forhandlingene hadde startet. Denne pro-marokkanske dreiningen ble tatt godt i mot i Marokko.

3a) Hvorfor har Utenriksministeren i sin redegjørelse til Stortinget 15. juni 2010 holdt skjult at man endret terminologi i Vest-Sahara-spørsmålet midt under fredsforhandlingene?

Avviser premisset for spørsmålet. Norge innskjerpet i 2007 sin Vest-Saharapolitikk fra å be norsk næringsliv være tilbakeholdende med å engasjere seg i Vest-Sahara til aktivt å fraråde næringsaktivitet. Grunnlaget for frarådningen ble bl.a. beskrevet av utenriksministeren i Stortinget under Vest-Sahara-debatten i Stortinget 4. mai 2010: Private selskapers aktiviteter i Vest-Sahara rammes verken av nasjonale lovforbud eller internasjonale sanksjoner, men uht. Vest-Saharas uavklarte status er frarådningen en henstilling fra regjeringens side overfor norske bedrifter om å utvise samfunnsansvar.

Regjeringens frarådning mot næringsvirksomhet i Vest-Sahara har siden 2007 vært tilgjengelig på våre nettsider regjeringen.no. Alle som henvender seg til UD for råd, blir informert om myndighetens holdning. Stortingsmeldingen om samfunnsansvar, der regjeringens frarådning av økonomisk engasjement i Vest-Sahara er eksplisitt omtalt, er også tilgjengelig på nett for næringslivet og andre. Norge har over mange år omtalt situasjonen i Vest-Sahara som "ikke-selvstyrt". Dette er også i tråd med begrepsbruken i FNs Sikkerhetsråd og Generalforsamling. Diskusjonen om bruken av øvrige begreper blir fort en avsporing som er lite fruktbar og ikke vil bringe saken videre. Vi viser forøvrig her til utenriksministerens brev til Stortinget om Vest-Sahara og begrepsbruk av 15. juni 2010.

3b) Utenriksministeren påpeker i sitt brev til Stortinget at det vil være skadelig for fredssamtalene å endre terminologien mens samtalene pågår. Etersom UD foretok en slik endring i det skjulte i 2007, midt under fredssamtalene, og attpåtil i favør av den sterke parten i konflikten, mener UD at Norge kan ha bidratt til å gjøre skade for fredssamtalene?

Avviser premisset for spørsmålet. Norge har over mange år omtalt situasjonen i Vest-Sahara som "ikke-selvstyrt". Dette er også i tråd med begrepsbruken i FNs Sikkerhetsråd og Generalforsamling. Diskusjonen om bruken av øvrige begreper blir fort en avsporing som er lite fruktbar og ikke vil bringe saken videre. Vi viser forøvrig her til utenriksministerens brev til Stortinget om Vest-Sahara og begrepsbruk av 15. juni 2010.

3c) Som vi påpeker i rapporten, ytrer det statlige marokkanske pressebyrået MAP 27. november 2007 sin tilfredshet over den store terminologi-endringen i det norske diplomatiet. En annen marokkansk avis påpekte at den norske dreiningen nødvendigvis måtte være et tegn på norsk støtte til det marokkanske løsningsforslaget på konflikten. Var endringen på høsten 2007 ment å gi et slikt inntrykk hos partene i konflikten?

Nei. Norge har over mange år omtalt situasjonen i Vest-Sahara som "ikke-selvstyrt". Dette er også i tråd med begrepsbruken i FNs Sikkerhetsråd og Generalforsamling. Diskusjonen om bruken av øvrige begreper blir fort en avsporing som er lite fruktbar og ikke vil bringe saken videre. Vi viser forøvrig her til utenriksministerens brev til Stortinget om Vest-Sahara og begrepsbruk av 15. juni 2010.

3d) Slik jeg leser brevet fra Støre til Stortinget 15. juni 2010, er det opplagt at UD fremdeles mener at Vest-Sahara både er annektert og okkupert, men man ønsker ikke lenger å uttrykke det. Hvorfor uttrykker ikke UD fra høsten 2007 lenger hva departementet mener, slik Regjeringen gjorde i årene 2002 til 2007, da Regjeringen kalte området okkupert og annektert i full offentlighet?

Norge har over mange år omtalt situasjonen i Vest-Sahara som "ikke-selvstyrt". Dette er også i tråd med begrepsbruken i FNs Sikkerhetsråd og Generalforsamling. Diskusjonen om bruken av øvrige begreper blir fort en avsporing som er lite fruktbar og ikke vil bringe saken videre. Vi viser forøvrig her til utenriksministerens brev til Stortinget om Vest-Sahara og begrepsbruk av 15. juni 2010.

3e) Forsommeren 2007, et halvt år før Norge publiserte frarådningen, fikk Norge en henvendelse om å legge til rette for fredssamtalene i Vest-Sahara. Støre poengterer i konklusjonen i brevet til Stortinget at muligheten for en norsk deltakelse i fredssamtalene vil reduseres dersom man legger press på én av partene, og at man derfor ikke ville endre ordlyd. Likevel endret man altså ordlyd til fordel okkupanten. Har Norge ofret sin tidligere sterke Vest-Sahara-frarådning og klare Vest-Sahara-politikk til fordel for at Marokko potensielt skulle godta en norsk tilrettelegger-rolle i fredssamtalene?

Nei. Norge har over mange år omtalt situasjonen i Vest-Sahara som "ikke-selvstyrt". Dette er også i tråd med begrepsbruken i FNs Sikkerhetsråd og Generalforsamling. Diskusjonen om bruken av øvrige begreper blir fort en avsporing som er lite fruktbar og ikke vil bringe saken videre. Vi viser forøvrig her til utenriksministerens brev til Stortinget om Vest-Sahara og begrepsbruk av 15. juni 2010.

3f) UD har gjentatt et dusin ganger siste året at næringslivet ikke må legitimere situasjonen i Vest-Sahara. Hvilken situasjon i Vest-Sahara er det UD mener selskapene ikke må legitimere?

Grunnlaget for frarådningen ble bl.a. beskrevet av utenriksministeren i Stortinget under Vest-Sahara-debatten i Stortinget 4. mai 2010: Private selskapers aktiviteter i Vest-Sahara rammes verken av nasjonale lovforbud eller internasjonale sanksjoner, men uht. Vest-Saharas uavklarte status er frarådningen en henstilling fra regjeringens side overfor norske bedrifter om å utvise samfunnsansvar. Norge er blant de land som har gått lengst i å vektlegge at naturressurser i Vest-Sahara, bl.a. til havs, ikke må utnyttes på en måte som ikke kommer befolkningen i det ikke-selvstyrte territoriet til gode. Regjeringens frarådning mot næringsvirksomhet i Vest-Sahara har siden 2007 vært tilgjengelig på våre nettsider regjeringen.no. Alle som henvender seg til UD for råd, blir informert om myndighetens holdning. Stortingsmeldingen om samfunnsansvar, der regjeringens frarådning av økonomisk engasjement i Vest-Sahara er eksplisitt omtalt, er også tilgjengelig på nett for næringslivet og andre.

4)

4a) Flere norske partier og organisasjoner har i flere år krevd at frarådningen til UD ikke bare skal formidles til selskaper som selv tar kontakt med UD, men at den bekjentgjøres aktivt til selskaper som UD kjenner er engasjert i konflikten. Hva legger UD i at frarådningen er "aktiv", slik du skriver i eposten i dag?

Både det lave omfanget av norsk økonomisk aktivitet i Vest-Sahara og den langvarige konsistente frarådningspolitikken taler for at økonomiske aktører ikke med troverdighet kan påberope seg å ikke kjenne til frarådningspolitikken.

4b) I 2002, tok UD aktivt kontakt med seismikk-selskapet TGS-Nopec og bransjeorganisasjonen Norske Maritime Eksportører for å informere om hva norsk politikk er ift næringsliv i Vest-Sahara.

Har den nåværende Regjeringen selv kontaktet norske selskaper som bryter frarådningen for å fortelle at de opererer i strid med norsk politikk og til støtte for en anneksjon, slik utenriksminister Petersen gjorde? Hvis ja, når?

Enkeltaktører og selskaper henvender seg med jevne mellomrom til UD med spørsmål om Vest-Sahara. Alle som henvender seg til UD for råd, blir informert om myndighetens holdning.

Følgende rapporter er utgitt av Norwatch-prosjektet per 16. juni 2011:

Norwatch-rapport nr 1 – 2011: Feilslått frarådning og glemte ord – Om UD's frarådning mot norsk næringsliv i Vest-Sahara og hvordan norsk Vest-Sahara-terminologi ble endret under FNs fredssamtaler

Norwatch-rapport nr. 1 – 2009: Skrog på billigsalg – Verftenes bakgård i Ukraina

Norwatch-rapport nr. 1 – feb. 2008: Sementgiganten Scancem og bøndene fra Boko: Landkonflikten mellom Scancems tanzanianske

datterbedrift og 3000 bønder.

Norwatch-rapport nr. 3 – nov. 2007: På jakt etter pasienter: Norsk uttesting av legemidler og behandlingsmetoder i utviklingsland

Norwatch-rapport nr. 2 – mai 2007: Høyt spill om olje: PGS på São Tomé

Norwatch-rapport nr. 1 – apr. 2007: Norsk eksport av krigsmateriell til arabiske diktaturer

Norwatch-rapport nr. 1 – sept. 2006: Norsk olje- og gassindustri i Vest-Afrika: En oversikt

I samarbeid med Norwatch og FinnWatch – SwedWatch, Report nr 11 (mars 2006): The Price of Oil. Nordic participation in environmental

violations in Oil and Gas development on Sakhalin in Russia.

Norwatch-rapport nr. 1 – des. 2004: Mektige merkeklær: Leverandørkjedens jerngrep

Norwatch-rapport nr. 1 – des. 2003: Burma og Norge: Handel, handel og vår andel

Norwatch-rapport nr. 9 – nov. 2000: Utvikling eller utbytting? - Grupo Madal i Mosambik

Norwatch-rapport nr. 8 – sept. 2000: Rosenrød utvikling? - om arbeidsforhold ved en norsk-ugandisk rosefarm i Uganda

Norwatch-rapport nr. 7 – juli 2000: Trær til besvær - om norske "karbonplantasjer" i Tanzania

Norwatch-rapport nr. 6 – juni 2000: En utrygg arbeidsplass - om (mangel på) sikkerhet hos ammoniakkprodusenten Hydro Agri Trinidad

Norwatch-rapport nr. 5 – apr. 2000: Keiserens nye trær - om norsk treplantasjer, CO2-kvoter og nykolonialisme i Uganda

Norwatch-rapport nr. 4 – jan. 2000: Til knes i søla - om skipsopphugging, arbeidsforhold og miljø i Chittatong, Bangladesh

Norwatch-rapport nr. 3 – sept.1999: Olsen-familien i Filippinene - utbytting av unge kvinner på klokkefabrikken Timex

Norwatch-rapport nr. 2 – mai 1999: Summa Sumatra - norske selskapers bidrag til avskoging på Sumatra

Norwatch-rapport nr. 1 – okt. 1998: I gode hender? En uautorisert helse-, miljø- og sikkerhetsrapport om Statoils aktiviteter i utlandet